Limburgs Dagblad

Koning, keizer, generaal... de fijnste krant lezen ze allemaal

Extra editie bij gelegenheid van het OLS op 3 juli 1983 te Eys

Redactie: Jan van Lieshout

Onttroonde vendelier barstte in tranen uit

(Vervolg van pagina 25)

STRAMPROY — Over het debuut, dat Jo Kwaspen uit Stramproy in 1959 als vendelier maakte, was Wim Maes, de beschermheer van schutterij „St.-Catharina", zo enthousiast, dat hij bij de firma Waters in Geldrop een originele wedstrijdvlag bestelde. „Zo'n vlag meet 1 meter 80 bij 1 meter 80 en weegt drieëneenhalf tot vier kilo. De stok heeft een lengte van 2 meter 60 tot 2 meter 70, de knop een gewicht tot drie kilo. Het evenwicht ligt derhalve op 30 centimeter van de knop", aldus Jo Kwaspen.

In 1969, op het OLS in Molenbeersel, doorbrak Jo Kwaspen de hegemonie van Jo Berkmans, de vendelcommandant van „St.-Job" uit Leuken in het Land van Weert. De onttroonde vendelier barstte in tranen uit.

De groep groeide. Schutterij „St.-Catharina" kwam vendels tekort. Ook werd er onder de bezielende leiding van Jo Kwaspen zo verwoed geoefend, dat de vaandels zienderogen versleten. Om nieuwe te kunnen bekostigen werd een loterij georganiseerd, die ƒ 2.200,- opbracht. Graag had Jo Kwaspen de patrones op de nieuwe dundoeken laten afbeelden, maar het zou te kostelijk zijn geworden. Daarom werd met de Limburgse leeuw volstaan.

Met leeuwemoed togen de vendeliers van Stramproy in 1973 naar het OLS in Eys. Jo Kwaspen had de junioren bij de senioren gevoegd. „Het was de enige mogelijkheid om ook de jongeren te kunnen laten optreden. Wat hebben we gerepeteerd! Ik kreeg het kippevel, toen ik de zestien vendeliers achter me zag. Maar het liep als een klokje. Het werd een geweldig succes. De eerste prijs was ons deel".

In 1976 was Jo Kwaspen commandant van maar liefst 48 vendeliers, die uit de schutterijen der beide Limburgen waren gerecruteerd om koning Boudewijn in Bokrijk de vendelgroet te brengen. De koning der Belgen vierde zijn zilveren regeringsjubileum. Pierre Creemers, het schoolhoofd van Molenbeersel en vice-voorzitter van het OLS-bestuur had erom gevraagd. „Een probleem vormden de verschillen: de Belgen vendelen op z'n Brechts, de Nederlanders op z'n Brabants", aldus Jo Kwaspen. Met vele repetities konden de verschillen worden weggewerkt en op 13 juni 1976 stonden 48 vendeliers op het Kempisch dorpsplein in het domein van Bokrijk voor koning Boudewijn en koningin Fabiola aangetreden.

Jo Kwaspen moest de koningsgroet brengen, waarvoor hij bij Jan Toorians, de gewezen vaandrig van het St.-Ambrosiusgilde uit Loon op Zand, die een boek over het vendelen schreef, te rade was gegaan. „Voor een burgemeester en een pastoor breng je op je eigen manier een koningsgroet, maar voor een koning en een koningin moet dat volgens het boekje. Koning Boudewijn en koningin Fabiola bedankten me voor de spontaneïteit en ook die van de federatie waren vol lof. Het regende complimenten. Het was het absolute hoogtepunt uit mijn carrière".

● In 1969, op het OLS in Molenbeersel, doorbrak Jo Kwaspen, de vendelier van schutterij „St.-Catharina" uit Stramproy, de hegemonie van Jo Berkmans, de vendelcommandant van schutterij „St.-Job" uit Leuken in het Land van Weert (zie foto).

Abrupt brak Jo Kwaspen zijn loopbaan af. In 1977, op het OLS in Niel-bij-As verdedigde hij zijn titel niet meer. Ook in de daarop volgende jaren liet hij verstek gaan. Wel bleef hij vendeliers opleiden en dokterde hij 's winters aan de programma's, waarmee het roemruchte achttal van „St.-Catharina" 's zomers naar buiten trad. De vendeliers van Stramproy kregen vele uitnodigingen voor optredens over de landsgrenzen. Ook vendelden zij voor patiënten van Welterhof in Heerlen en de Pepijnklinieken in Echt.

In de laatste winter kreeg Jo Kwaspen drie meisjes onder zijn hoede: Astrid Brunenberg, Jacqueline Rietjens en Jacqueline Verlaak. „Frappant vind ik, dat de meisjes, die bij het klaroenkorps en bij de drumband waren, door het vendelen werden geïnspireerd. Ze vendelen natuurlijk nog met aangepaste vlaggen en beperken zich tot het klassiek vendelen, dat staande wordt uitgevoerd. Wie vlot begint te draaien krijgt een grotere vlag en wordt ook het acrobatisch vendelen geleerd. Bij het acrobatisch vendelen moet een heel grondprogramma worden afgewerkt. Het kost veel oefening om vanuit een zittende houding zes keer achter mekaar over de vlag heen te duikelen en vervolgens weer terug te duikelen zonder de vlag op de grond te laten komen".

Schier moeiteloos voert Jo Kwaspen deze en andere figuren uit; weer of geen weer. „Bij wind haken velen af of beperken zij zich tot eenvoudige figuren. Mij kan dat niets schelen. Voor mij is het erop of eronder. Ook kijk ik niet op een koeieflat. Ik rol er doorheen als het moet. „Jong, wat zie je er weer uit", mopperde mijn moeder bij herhaling".

Ze missen hem op bondsfeesten en op het OLS.

Een verrassing was zijn deelname aan het bondsfeest van de Bond „Eendracht Maakt Macht" in mei in Baexem. „Ik was die zondag in de buurt en kon om kwart over vier in Baexem zijn. Je kon aan de gezichten van de jongens en meisjes zien, dat ze het fijn vonden. Ik stond erop dat Jos Rademakers het commando bleef voeren. Niet alleen de senioren, maar ook de junioren haalden een eerste prijs. Ook deed ik individueel mee. Aanvankelijk keken enkel die van ons, maar toen ik mijn eerste koprol had gemaakt, kwam het volk toegestroomd. Het deed me goed dat er plots weer aandacht voor een vendelier was".

Een gouden medaille was zijn deel. Voor het kleinood is geen plaats meer op zijn uniformjas. „Het is toch al een harnas", vergoelijkt de grossier in eremetaal de degradatie naar een schoendoos

JURY MONSTERT VAN NAALDEKE TOT DRADEKE

● Ook al moeten juryleden zich uit de naad bukken, toch willen zij het naadje van de kous weten. „Zy en rusten noch en houden niet op. voordat zy alles van de naelde tot den draed weten", schreef een middeleeuwse kronikeur. Zij monsteren van naaldeke tot dradeke.

HEERLEN — Voor het OLS in Eys zijn niet minder dan 44 juryleden aangetrokken, die 56 afzonderlijke wedstrijden moeten beoordelen. Het zijn:

Voorzitter:
G.M.H.J. Kirkels,

Vice-voorzitter: F. Manders te Weert,

Secretaris:
J.C.W. Hensen te Borgharen,

Leden:
P. van Baelen te Hasselt,
J. van der Beek te Elsloo,
mr. A.M. Berger te Cadier en Keer,
L.A.P.M. Beurskens te Maastricht,
F. Brouwers te Helenaveen,
G.W. Cobben te Merkelbeek,
mevr. B. Duyndam-Rietman te Weert,
mevr. J. Elst te Antwerpen,
J.J.H.J.M. Frusch te Born,
J.H. Gommans te Blerick,
J.E.W. Gorissen te Stein,
G.H. Greten te Voerendaal,
P.M.M. Grootjans te Nuth,
mevr. A.M.J. Hanssen-Mühlenberg te Schaesberg,
J. Heerema te Roermond,
mevr. A. Heerema-Brouwers te Roermond,
W.Th.M. Hendriks te Venlo,
H.G.W. Hendrix te Venlo,
P. van Heugten te Born,
P. Hurkmans te Lierop,
G.S. Jacobs te Tegelen,
J.A. Jochems te Montfort,
mevr. I. Kirkels-Collon te Meijel,
E. Klomp te Maastricht,
C.A.A. Linssen te Zuidlaren,
mevr. F. Linssen-van Nuenen te Zuid-Laren,
H. Miscoria te Maasmechelen,
W. Nouwen te Weert,
E.J. Offermans te Grave,
P. Penninx te Liessel,
J.G. Schroën te Heythuysen,
J. Semmeling te Maastricht,
P. Severijns te Tongeren,
G.G.P.M. Tomlow te Heerlen,
H. Thissen te Tegelen,
mevr. R. Thissen-Vogel te Tegelen,
J.Th.M. Toorians te Loon op Zand,
F.A. Vergoossen te Herkenbosch,
J.H.C. Verhagen te Brunssum,
L.H.B. Wijnands te Klimmen.

De slag aan de Eyser

AAN DE VOET van de Eyserberg, aan de oever van de Eyser, vindt zondag het Oud-Limburgs Schuttersfeest plaats. Zegge en schrijve 153 schutterijen treden aan voor de „Slag aan de Eyser".

Samenstelling en teksten:
Jan van Lieshout

Foto's:
John Baan
Thijs Habets
Wim Küsters
Jan van Lieshout
Dries Linssen
Peter Roozen
en uit privé kollekties

Vormgeving:
Sjef Meijers
en
Jan van Lieshout

HET OLS IS echter meer dan een Olympiade van Limburgse Schutters. Het is een feeërie van folklore en volkscultuur. Welk een kijkgenot verschaft niet het defilé? In fleurige falanxen trekken keizers en keizerinnen, koningen en koninginnen, vaandrigs en vendeliers, aartsvaderlijk bebaarde bielemannen, marketentsters en martialen voorbij.

IN DIE PROCESSIE van buksen en banieren lopen typen, die rechtstreeks uit een schilderij van Rembrandt of van Pieter Breugel zouden kunnen zijn gestapt.

HET OLS IN Eys heet het 71-ste te zijn. Die vaststelling behoeft de toevoeging, dat het het 71-ste van deze eeuw is. Want reeds in 1892 schoten „Ollanders" en „Belgen" in Neeritter om de organisatie van het volgende OLS. Een gecombineerd drietal uit Stramproy won. Eendrachtig organiseerden „St.-Catharina" en „St.-Antonius Abt" uit Stramproy op donderdag 29 juni 1893 de Holland-België onder de korfboom.

IN „HET KANTON WEERT" had de burgemeester van Stramproy uitdrukkelijk verordonneerd, dat op het schuttersfeest geen orgeldraaiers, harmonicaspelers, liedjeszangers „of iets dergelijks" zouden worden toegelaten.

OP HET OLS in Eys, negentig jaar later, worden de kleinkunstenaars binnengehaald. In de feesttenten aan de Eyser treden „Die Kalkdörfer" uit Bocholtz, „Die Original Nussbacher Musikanten" uit Kerkrade, de „Peanuts" uit Kerkrade, de „Nachraove" uit Maastricht en troubadour Sjef Diederen uit Hoensbroek op. Op hun repertoire staan ook liedjes en composities, waartoe de schutterij tekstdichters en toonzetters had geinspireerd. Van de vlotste nummers werd een grammofoonplaat gemaakt, die onder OLS-vlag de weg naar de discofiel moet vinden. Met alle respect voor het initiatief moet toch in alle nuchterheid worden vastgesteld, dat de commercie het OLS steeds meer in haar greep begint te krijgen.

IN DAT LICHT lof aan de commissie, die waakt voor commerciële uitwassen en die uithield, dat de entreeprijs niet meer dan ƒ 4,- per persoon mag bedragen; het parkeren daarbij inbegrepen.

LIEPEN IN 1973, toen Eys zijn eerste OLS organiseerde, bezoekers te kankeren, dat ze zo'n eind moesten lopen om van de parkeerterreinen in de feestweide te komen, dit jaar liggen de parkeerterreinen honderden meters dichterbij.

OOK IS EYS zondag via de ijzeren weg te bereiken. Uitgestapt kan worden op het perronnetje, waar de laatste decennia enkel nog de extra treinen stopten met supporters van de H. Gerardus, die in Wittem bijzonder wordt vereerd.

BIJ HET DOORBLADEREN van de fraai uitziende feestgids viel het mij op, dat geen enkele schutterij zich onder de schutse van deze in Limburg zo populaire heilige heeft geplaatst. St.-Sebastianus spant de kroon. Maar liefst 20 schutterijen hebben hem als patroon. Behalve tot hem wendden de Sebastianen van Eys zich voor mooi weer evenwel ook tot Gerardus van Wittem. Zon zij hun gegund!

JAN VAN LIESHOUT

● De 32-jarige kapitein Keith Hitchcock met vrouw en kinderen op het bondsfeest van de Bond „St.-Gerardus" afgelopen zondag in Vaesrade. Hitchcock is lid van de schutterij „St.-Jozef" uit Sweikhuizen, waar hij al twee jaar woont. Sharralyn werd er woensdag 28 en had heel de buurt op visite. Almee, het oudste dochtertje, is acht jaar, Benjamin vijf en Nichols en Patrick, een tweeling, zijn drie.

Ook Hitchcock schiet mee

SWEIKHUIZEN – Op het OLS in Eys schiet ook een Amerikaan mee. Het is de 32-jarige kapitein Keith Hitchcock, lid van de schutterij „St.-Joseph" uit Sweikhuizen. „Captain" Keith werd in Seattle in de staat Washington geboren, werkt in Maastricht en woont met vrouw en vier kinderen in Sweikhuizen.

De Hitchcocks hebben het er erg naar hun zin. „Sweikhuizen is een heel gezellig dorp met erg vriendelijke mensen", vindt Sharralyn Hitchcock, die woensdag 28 werd en heel de buurt op visite had.
De schutterij boeide de kapitein zeer; het schieten met de buks in het bijzonder. Hij gaf zich op als lid en liet zich een uniform aanmeten. De kinderen vinden, dat het „daddy" nog beter staat dan zijn legeruniform. Hitchcock onderscheidt zich in niets van de andere geweerdragers van Sweikhuizen. Zelfs spreekt hij Nederlands. Met z'n vrouw volgde hij een cursus Nederlands.
Sharralyn Hitchcock is ook al verkikkerd op het schieten met de zware buks. Ze heeft talent. De missers kan ze nog op de vingers van één hand tellen. Met belangstelling volgde ze op de bondsfeesten de heren. Op het OLS in Beesel moest Sharralyn verstek laten gaan, omdat een van de kinderen ziek was. Maar in Eys zijn de Hitchcocks van de partij.

DE PIEKENIERS VAN GROTE BROGEL

● Gerard Brebels, de veelvuldig gelauwerde voorzitter van de Sebastianen van Grote Brogel.

Spiesexercitie: primeur voor Eys

GROTE BROGEL — De bremsnijders noemen ze die van Grote Brogel. Dat komt omdat de dorpelingen vroeger brem sneden, waarvan bezems werden gemaakt. Tot diep in juni bloeit de brem in bermen en bossen, waarmee het dorpje in de Kempen is omgord.

Na de bremstruiken honingen de linden. Het gezoem der bijen klinkt vreedzamer dan het gegier van de Starfighters en de F 16's van de vliegbasis tussen Grote en Kleine Brogel. De lindebloesem wordt nog steeds geplukt. „Apothekers maken er lindethee van. Wij plukken de bloempjes om de kas te stijven", aldus Jan Dirckx, de 40-jarige bankbediende, die deken van het schuttersgilde „St. Sebastiaan" is.

Het schuttersgilde is de oudste van meer dan dertig verenigingen, die Grote Brogel telt. Aan de hand van een vaandel kan worden aangetoond, dat het schuttersgilde reeds in 1572 existeerde.

● Dit zijn de piekeniers van Grote Brogel. Werd tot voor kort slechts met de spiezen gesjouwd, nu wordt er ook mee geëxerceerd. Het OLS in Eys krijgt de primeur.

● Kleur

De verenigingen staan borg voor meer kleur in de aardse alledaagsheid. Op de schrale zandgronden wordt nog steeds noest geboerd. Verscheidene dorpelingen vinden emplooi op de Kempische Wolspinnerij. Nog eens 150 arbeidsplaatsen biedt de dekenfabriek, die uit die wolspinnerij voortkwam en bij de garen- en tapijtenfabriek Spendor - een andere dochter - werken 100 mensen. Anderen pendelen naar Eindhoven en Weert of doppen.

Grote Brogel is een kerkdorp van Peer. Het telt 1.900 inwoners. Sedert de fusie kwamen er ten zuiden van het dorpskerkje enkele nieuwe straten bij. Bij de jongensschool is een sportschuur in aanbouw.

Op de speelplaats van die school in de laatste maanden verwoed geëxerceerd: met spiezen! „Het idee voor de spiesexercitie is van Leo Jans, de voorzitter van het bestuur van de Oud Limburgse Schuttersfederatie", aldus Gerard Brebels, de 63-jarige voorzitter van het nu 61 leden tellende schuttersgilde. „In een algemene vergadering was men eenparig akkoord. Het zou de vereniging ten goede komen en het zou bijdragen aan het prestige van het schutterswezen in de beide Limburgen, zo werd geredeneerd".

● De piekeniers van Grote Brogel met het beeld van de H. Sebastianus: hun patroonheilige. Oorspronkelijk was hij een officier van de lijfwacht van keizer Diocletianus, die de christenen van Rome wreed vervolgde. Ook Sebastianus werd als christen aangeklaagd, met pijlen doorboord en en later met geselroeden doodgeslagen.

● Commando's

Omdat er geen handleiding voorhanden was, ging Harrie Thissen uit Tegelen, secretaris van de normencommissie van de Stichting Steun aan het Schutters- en Gildewezen in de beide Limburgen, een licht opsteken in het legermuseum in Leiden. Hij raadpleegde verscheidene standaardwerken en bestudeerde de tekeningen, die Jacob de Geyn in 1608 van piekeniers had gemaakt. In de tijd van prins Maurits werd nog met de lans geëxerceerd. Aan de hand van de „Wapenhandelinghe voor roers, musquetten ende spiesen" — het handboek van de lansknechten — stelde Harrie Thissen een reeks oefeningen en handelingen samen. Hij redigeerde 18 commando's voor de staande en 32 voor de lopende exercitie. Opmerkelijk is dat elk bevel met „Herstel!" in plaats van met „Geef acht!" wordt ingeluid.

Legerinstructeur Godfried Caris uit Weert drilde de piekeniers van Grote Brogel.

Behalve met de spies is er de laatste maanden in Grote Brogel ook ijverig met de zware buks geoefend. Het zou de Sebastianen een lief sommetje waard zijn om het OLS te winnen. In 1963 in Leveroy werden ze tweede, vanaf 1978 zaten zij steeds in de finale.

● Bier

De Sebastianen van Grote Brogel hebben een goedgevulde prijzenkast en bewaren in hun schrijnen een kostbaar zestiende-eeuws gepolychromeerd beeld van hun patroonheilige, dat in grote optochten piëteitvol wordt meegedragen. Verder bevindt zich bij de documenten een perkament uit 1763. Het bevat de reglementen uit die tijd. Inbreuken op de regels kwamen de schutten op fluïde boetes te staan. „Alles draaide om bier", aldus Gerard Brebels. „Niet voor niets zegden de boeren als een kalf niet wilde drinken, zet het een hoed op dan drinkt het wel".

Een vat bier was de aanleiding dat het schuttersgilde in 1900 ter ziele ging. Op kermismaandag schoten de Sebastianen op de vogel. Het was een taaie dat jaar. Hij was van palmhout gemaakt. Bij het vallen van de avond werden voorbereidingen getroffen om schutters uit de buurt op te trommelen teneinde de wacht bij de reeds deerlijk toegetakelde vogel te houden. „Wedden om een vaatje bier dat dit schot de vogel is", sprak Jaak van Lenske Daemen, de uittredende koning, tot de burgemeester. Jaak legde aan, schoot en haalde de restanten van de vogel naar onder.

Die donderdag was het vaatje van de burgemeester er wel, maar Leen Niessen zelf liet verstek gaan op het Malbroek-feest, dat herinnert aan de bevrijding van de geallieerde troepen, waarover de hertog van Marlborough - de veldheer met de adelaarsblik - eens het bevel had gevoerd en die in de Kempen en in de Maasvallei een ware terreur hadden uitgeoefend. In plaats van Malbroek - een verbastering van Marlborough - werd de burgemeester aangeklaagd en ging met de pop, die de hertog voorstelde, de schutterij ter ziele. Vlaggen werden op een hoop gegooid; overige attributen en documenten op het Rijksarchief in Hasselt gedeponeerd.

● Truc

„Met een vernuftige truc", aldus Gerard Brebels, „wist Hubert Cornelissen, het hoofd van de school, een en ander los te krijgen. De meester was de samensteller van de stoet, die in 1938 door Grote Brogel trok en het leven van de eerste honderdjarige van Grote Brogel in beeld bracht. Hij vond dat in die stoet het schuttersgilde niet mocht ontbreken. Hij stelde een lijst samen van dorpelingen, die zinnens zouden zijn om het schuttersgilde te heroprichten. Officieel werd het schuttersgilde evenwel op 26 februari 1956 heropgericht".

Voor het eerst traden de Sebastianen dat jaar tijdens een bondsfeest in Ophoven naar buiten. Ze liepen in burger. Hun commandant droeg een Duitse bajonet. Van de fanfare hadden ze een trommelaar geleend. „De boerenbond van Grote Brogel", schamperde men in Ophoven. Dat trokken de Sebastianen op hun eer. 's Jaars daarop presenteerden zij zich op het OLS in Beesel in uniformen, waartoe Pieter Breugel de ontwerpers had geïnspireerd.

De Sebastianen houden hardnekkig vol, dat de grote schilder in Grote Brogel is geboren. „De overlevering wil, dat Pieter Breugel werd geboren in een ooievaarsnest in het dorp Breugel, niet ver van Breda", aldus Jan Dirckx, behalve deken ook de kronikeur van het schuttersgilde. „Bree heette in die tijd Breda. In Grote Brogel is een boerderij, die „Het Ooievaarsnest" heet, waar onze koning Jef Ceyssens met zijn zonen woont. Wie bewijst dat Pieter Breugel daar niet is geboren".

● Primeur

In het begin van de jaren zeventig waren de Breugelaanse uniformen versleten. Geroen de Bruyeker, een Franciscaan uit Vaalbeek, die met Henri Wyers, de beschermheer van het schuttersgilde, was bevriend, werd gevraagd een nieuw uniform te ontwerpen. Hij werd door Rembrandt geïnspireerd. Sedertdien lopen de Sebastianen in een zwarte, lakense broek met daaronder witte sokken, dragen zij een roodzwart fluwelen vest met een blauwe sherp en hebben zij een brede hoed met een struisvogelveer op. De dekens dragen hellebaarden, de piekeniers spiezen. „Geen gevechtsspiezen, maar paradespiezen, waarmee men vroeger op Landjuwelen verscheen", aldus Gerard Brebels. „Werd tot voor kort slechts met de spiezen gesjouwd, nu wordt ermee geëxerceerd. Het OLS in Eys krijgt de primeur".

PROGRAMMA VAN HET OLS IN EYS

Zaterdag 2 juli 1983

19.00 uur: Plechtige eucharistieviering voor de levende en overleden leden van de schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys, gecelebreerd door pastoor dr. Alfons Kurris met zang door het kerkelijk zangkoor „St.-Cecilia" uit Eys onder leiding van Johan Kokkelmans.

Zondag 3 juli 1983

10.00 uur: Ontvangst van het bestuur van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie en de leden van de jury in schutterslokaal „Oad Ees" aan de Grachtstraat.

12.00 uur: Ontvangst van de deelnemende schutterijen op het feestterrein.

12.15 uur: Ontvangst van autoriteiten, eregasten en eregarden op het feestterrein.

12.30 uur: Ceremoniële opening:
— begroeting van de autoriteiten;
— inspectie van de schutterijen door de autoriteiten;
— vlaggenparade.
Tijdens deze openingsplechtigheid speelt harmonie „St.-Agatha" uit Eys onder leiding van Harry Ries:
1. De Jonge Prins van Friesland;
2. Alle Menschen werden Brüder;
3. Brabançonne;
4. Wilhelmus;
5. Vlaamse Leeuw;
6. Limburgs volkslied.

13.00 uur: Openingstoespraken door:
— Jef van der Krogt, voorzitter van de stuurgroep, die het OLS voorbereidde;
— Ben Grooten, de voorzitter van schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys;
— Wim Janssen, burgemeester van Wittem.

13.15 uur: Opening van het Oud-Limburgs Schuttersfeest door Leo Jans, president van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie.

Aansluitend toespraken door:
— dr. Sjeng Cremers, commissaris van de koningin in Nederlands-Limburg;
— dr. Harry Vandermeulen, gouverneur van Belgisch-Limburg.

13.30 uur: Openingsgebed, uitgesproken door pastoor dr. Alfons Kurris van Eys.

Hymne „Domine, Salvos Fac Reges Nostros" door het kerkelijk zangkoor „St.-Cecilia" onder leiding van Johan Kokkelmans.

Eredronk op koningin Beatrix en koning Boudewijn, uitgebracht door Leo Jans, president van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie.

13.45 uur: Openingsschoten door:
— dr. Harry Vandermeulen, gouverneur van Belgisch-Limburg;
— dr. Sjeng Cremers, commissaris van de koningin in Nederlands-Limburg;
— J.M. Heuschen, bisschop van Hasselt;
— dr. Jo Gijsen, bisschop van Roermond;
— Leo Jans, president van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie;
— Pierre Creemers, vice-president van die federatie;
— Wim Janssen, burgemeester van Wittem;
— dr. Alfons Kurris, pastoor van Eys;
— Ben Grooten, voorzitter van schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys.

14.00 uur: Vertrek optocht.

15.30 uur: Aanvang van de schietwedstrijden.

17.00 uur: Aanvang vendelen, exercitie en overige wedstrijden.

19.00 uur: Bekendmaking prijzen optocht en terreinwedstrijden.

21.30 uur: Huldiging van de winnaar van het OLS 1983, naar men hoopt.

VOLGORDE OPTOCHT

HEERLEN — Van de 159 schutterijen, die Belgisch- en Nederlands- Limburg rijk zijn, zullen er zondag 153 door de straten van Eys trekken. De 7.000 mannen en vrouwen vormen een stoet van twee kilometer, die zich om twee uur in beweging zet. Schutterij „St.-Paulus", Epen, bijt de spits af en het schuttersgilde „St.- Sebastiaan", Grote Brogel, sluit de rij.

De volgorde is als volgt:

1. St.-Paulus, Epen
2. St.-Andreas, Melick
3. St.-Antonius, Nederweert
4. St.-Barbara, Reuver
5. St.-Brigida, Noorbeek
6. St.-Monulphus en Gondulphus, Rotem (B)
7. St.-Joseph, Stein
8. St.-Lambertus, Oirsbeek
9. St.-Ansfried, Thorn
10. St.-Petrus en Paulus, Susteren
11. Akkermansgilde, Venlo
12. St.-Joseph, St.-Geertruid
13. St.-Dionisius, Opoeteren (B)
14. St.-Cornelius, Swartbroek
15. St.-Ambrosius, Kinrooi (B)
16. St.-Sebastianus, Mechelen
17. St.-Hubertus, Ubachsberg
18. St.-Mauritius, Strucht
19. St.-Sebastianus, St.-Huibrechts Lille (B)
20. St.-Gregorius, Illikhoven
21. St.-Sebastianus, Voerendaal
22. St.-Martinus, Kessenich (B)
23. St.-Martinus, Houthem-St.-Gerlach
24. St.-Johannes en St.-Clemens, Merkelbeek
25. St.-Monulphus en Gondulphus I, Maasmechelen (B)
26. St.-Michaël, Thorn
27. St.-Sebastiaan, Schimmert
28. St.-Martinus, Horn
29. St.-Hubertus, Nattenhoven
30. St.-Maternus, Wylré
31. St.-Sebastianus, Margraten
32. 't Zandakker, Venray
33. Wilhelmina, Horst
34. St.-Trudo, Opitter (B)
35. St.-Hubertus, Kessel
36. St.-Anna, Voorshoven (B)
37. St.-Joseph, Buchten
38. Koningin Wilhelmina, Nieuwenhagen
39. St.-Joseph, Vijlen
40. St.-Paulus, Vaals
41. St.-Severinus, Grathem
42. St.-Rochus, Weert
43. St.-Odilia, Ospeldijk
44. St.-Eligius en Juliana, Schinveld
45. St.-Gregorius de Grote, Brunssum
46. St.-Martinus, Dilsen (B)
47. St.-Georgius en Sebastianus, Beesel
48. St.-Sebastianus, Herkenbosch
49. St.-Gertrudis, Amstenrade
50. St.-Lucie, Nederweert
51. St.-Pieter, Leut (B)
52. St.-Sebastianus, Laar
53. St.-Sebastianus, Ell
54. St.-Jan, Nieuwstadt
55. St.-Sebastiaan, As (B)
56. St.-Sebastianus, Neer
57. Eendracht, Grevenbicht
58. St.-Marcellinus en St. Petrus, Geleen
59. St.-Hubertus, Beringe
60. St.-Laurentius, Spaubeek
61. St.-Martinus, Grootbeersel (B)
62. St.-Anna, Opglabbeek (B)
63. St.-Willibrordus, Meijel
64. St.-Salvius, Limbricht
65. St.-Nicolaas, Susteren
66. St.-Martinus, Vlodrop
67. St.-Paulus, Roggel
68. St.-Sebastiaan, Dorne (B)
69. St.-Thomas van Aquino, Blerick
70. St.-Elisabeth, Stokkem (B)
71. St.-Antonius, Altweert
72. St.-Michaël, Ool
73. St.-Lambertus, Neeritter
74. St.-Agatha, Haelen
75. St.-Joseph, Waubach
76. St.-Martinus, Beek

OLS EYS 3 JULI 83

● Het programmaboekje met de cover van tekenaar Jo Havenith uit Elkenrade.

77. St.-Monulphus en Gondulphus II, Maasmechelen (B)
78. St.-Lambertus, Broeksittard
79. St.-Job, Leuken
80. St.-Lambertus, Helden
81. St.-Lambertus, Molenbeersel (B)
82. St.-Joris, Wessem
83. Het Heilig Kruis, Grevenbicht
84. St.-Catharina, Neeroeteren (B)
85. St.-Martinus, Holtum
86. St.-Pieter, Elen (B)
87. St.-Martinus, Maasbree
88. Oranje-Nassau, Roermond
89. St.-Lambertus, Louwel (B)
90. St.-Leonardus, Panningen
91. St.-Urbanus, Grashoek
92. St.-Barbara, Leveroy
93. St.-Martinus, Kinrooi (B)
94. St.-Servatius, Raam (B)
95. Ons Genoegen, Siebengewald
96. St.-Stephanus, Dieteren
97. St.-Urbanus, Belfeld
98. St.-Pancratius, Munstergeleen
99. St.-Martinus, Linne
100. St.-Amandus, Opglabbeek (B)
101. St.-Anna, Merum
102. St.-Sebastiaan, Heerlerheide
103. St.-Nicolaas, Meijel
104. Breidelzonen, Kessenich (B)
105. St.-Jan, Grubbenvorst
106. St.-Antonius, Tegelen
107. St.-Hubertus, Gulpen
108. St.-Joseph, Koningsbosch
109. St.-Antonius, Stramproy
110. St.-Petrus, Roggel
111. St.-Nicolaas, Heythuysen
112. St.-Sebastianus, Heel
113. St.-Sebastianus, Sevenum
114. Wilhelmina, Hingen
115. St.-Willibrordus, Obbicht
116. Bussen-Schutten „St.-Martinus", Neer
117. St.-Catharina, Beek (B)
118. St.-Margaretha, Ittervoort
119. St.-Jacobus, Hunsel
120. St.-Sebastianus, Heerlen
121. St.-Mathias, Posterholt
122. St.-Martinus, Asenray
123. St.-Jan, Baexem
124. St.-Catharina, Stramproy
125. St.-Urbanus, Montfort
126. St.-Oda, Boshoven
127. St.-Laurentius, Bocholt (B)
128. St.-Petrus, Oler
129. St.-Nicolaas en St.-Antonius, Budel
130. Prins Hendrik, St.-Odiliënberg
131. St.-Joris, Kaulille (B)
132. St.-Antonius en St.-Petrus, Baarlo
133. Oranje, Boukoul
134. Jonge Nobele, Valkenburg
135. St.-Sebastianus, Puth
136. St.-Martinus, Niel-bij-As (B)
137. St.-Hubertus, Schaesberg
138. St.-Martinus, Tegelen
139. St.-Sebastianus, Mheer
140. Stadsschutterij, Maastricht
141. St.-Barbara, Tungelroy
142. St.-Antonius, Slek-Echt
143. St.-Harlindis en Relindis, Ellikom (B)
144. St.-Cornelus en Irene, Posterholt
145. St.-Joseph, Dorplein
146. St.-Laurentius, Meeswijk
147. St.-Urbanus, Maasniel
148. St.-Joseph, Swelkhuizen
149. St.-Hubertus, Manestraat (B)
150. St.-Christoffel, Roermond
151. St.-Martinus, Vaesrade
152. St.-Hubertus, Tegelen
153. St.-Sebastiaan, Grote Brogel (B).

Math Beaujean kwart eeuw commandant van de Sebastianen van Heerlerheide

● Het exercitiepeloton van de Koninklijke Schutterij „St.-Sebastiaan" uit Heerlerheide onder commando van Math Beaujean, die reeds 117 eerste prijzen won en beslag legde op de coupe, die luitenant-kolonel Jef Beaumont van de Legerplaats Oirschot als voorzitter van de sectie exercitie van de OLS-jury had beschikbaar gesteld voor de commandant, die driemaal de OLS-titel zou veroveren.

„Oude exercitie fascineert me"

HEERLERHEIDE — Hij draagt slechts één medaille. Het is de gouden OLS-medaille, die Math Beaujean kreeg bij zijn zilveren jubileum als commandant van de Koninklijke Schutterij „St.-Sebastiaan" uit Heerlerheide. In die 25 jaar behaalde Math Beaujean 117 eerste prijzen. Ook werd hij eigenaar van de coupe, die luitenant-kolonel Jef Beaumont van de Legerplaats Oirschot als voorzitter van de sectie exercitie van de OLS-jury beschikbaar had gesteld voor de commandant, die driemaal de OLS-titel zou veroveren. In 1976, op het OLS in Ool, was het zover. Voor de derde keer won Math Beaujean de commandantsprijs en daarmee de Beaumont-trofee.

Math Beaujean werd op 6 oktober 1933 op Heerlerheide geboren. Zijn vader was groothandelaar en exporteur van eieren. De enige zoon daalde af in de ON3, waar hij tot mijnopzichter opklom. In 1971 werd hij omgeschoold tot rijksambtenaar en bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds tewerkgesteld.

● Commandant

Math was zestien, toen hij zich voor de schutterij opgaf. In 1957 werd de geweerdrager tot officier bevorderd. Doordat Pierre Beaujean, zijn achterneef, op een bondsfeest niet kwam opdagen, viel Math als commandant in. Hij volgde bij Jo Hanssen in Schaesberg een commandantencursus en bestudeerde het „Reglement op de Exercitiën der Infanterie", dat op 9 november 1914 werd uitgevaardigd.

Math Beaujean, die al enige ervaring in het commanderen van zijn zussen had, bleek een groot talent. „Het militairisme zit de Beaujeans in het bloed", zegt hij er zelf van. „Ik heb toevallig een neef, die een maand geleden als brigade generaal werd beëdigd. Het is Dick Huijts, die ook van Heerlerheide komt.

De oude exercitie fascineert me. Ze wordt voornamelijk in Zuid-Limburg beoefend. In Midden en Noord Limburg is meer belangstelling voor de nieuwe exercitie. De nieuwe exercitie is gebaseerd op een reglement, dat de minister van oorlog op 2 juli 1956 uitvaardigde.

● Verschil

Het verschil tussen de oude en de nieuwe exercitie zit 'm vooral in de wijze van het dragen van het geweer. Bij de nieuwe exercitie wordt het geweer over de schouder, bij de oude exercitie aan de schouder gedragen. Ook wordt bij de nieuwe exercitie meer op plaats gewerkt".

Na zijn successen werd Math Beaujean als jurylid door de 17 schutterijen tellende Zuidlimburgse Schuttersbond gevraagd. „Op een bondsfeest in Gulpen probeerde een commandant me om te kopen. „Als ik win, breng ik je een zak aardappelen", zei hij. Namen noem ik niet. De commandant viel niet in de prijzen".

● Instructeur

Gewillig gaf Math Beaujean gehoor aan een verzoek van het bestuur van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie om met Lei Wijnands, de gewezen commandant van schutterij „St. Sebastianus" uit Voerendaal en jurylid in de Bond „St.-Gerardus", nieuwe commandanten voor de oude exercitie op te leiden. Ook op het OLS in Beesel was weer een lichte teruggang bij het uittreden voor de exercitiën geconstateerd. Vijfentwintig kandidaten gaven zich op. Vierentwintig nieuwe commandanten konden onlangs worden afgeleverd. Zij krijgen de komende winter nog een instructeurscursus.

Een exercitie bevat minimaal tien oefeningen. „Je marcheert op, voert de parade- en de looppas uit, laat de geweerdragers knielen en liggen, richten op één en op twee gelederen, de schuinse mars en de overgang van tweeen naar vieren en omgekeerd uitvoeren, wendingen op de plaats maken en een aantal handgrepen demonstreren.

We treden op in overalls: anders verslijten de uniformen te gauw".

● Grenadier

De Sebastianen van Heerlerheide dragen uniformen welke grenadiers in 1910 droegen: een blauwe pantalon, een zwarte tuniek met een rode kraag en een zwarte kepie. De commandant is herkenbaar aan de witte pluim op die kepie en aan de oranje sherp, „die de verbondenheid met het koninklijk huis symboliseert. Met Oirsbeek en Voerendaal zijn wij de enige schutterij, die het predikaat koninklijk mag voeren. De schutterij van Heerlerhei telt vijftig geuniformeerde leden. Het exercitiepeloton bestaat uit tien man. We hebben twintig geweerdragers, zodat we de nodige reserves hebben", aldus Math Beaujean, die in 1973 in Eys als beste commandant werd gelauwerd.

Ook zondag is hij met zijn peloton en met Tiny, zijn commandant Haus, in Eys weer van de partij.

GENERAAL KRUITWAGEN MET RECHT EN REDE BIJ „DE BETER GETATOEËERDEN"

AMSTENRADE — Er gaat geen bondsfeest voorbij of Wiel Kruitwagen heeft het over „de beter getatoeëerden". Als generaal van schutterij „St.-Gertrudis" uit Amstenrade behoort ook hij tot „de beter getatoeëerden".

Ook zijn vader stond in hoog aanzien. Bart Kruitwagen, de Gelder, die veertig jaar in de Emma ploeterde, bracht het tot luitenant-kolonel. Hij was vijftig jaren bij de schut. Zijn rekords wankelen.

Zoon Wiel bereikte de hoogste officiersrang — die van generaal — en heeft er nu 48 dienstjaren opzitten. Hij is 58 en als administratief medewerker bij DSM vervroegd uitgetreden. Leeftijd en gezondheid van de Vutter zijn er naar om het laatste rekord van zijn vader te breken.

Tot aan de herindeling van Zuid-Limburg was generaal Kruitwagen ook raadslid. „Ik ken echter maar één heer en dat ben ik zelf", zegt hij, zich nog opwindend over de onrechtvaardigheid, die zijn pad doornde.

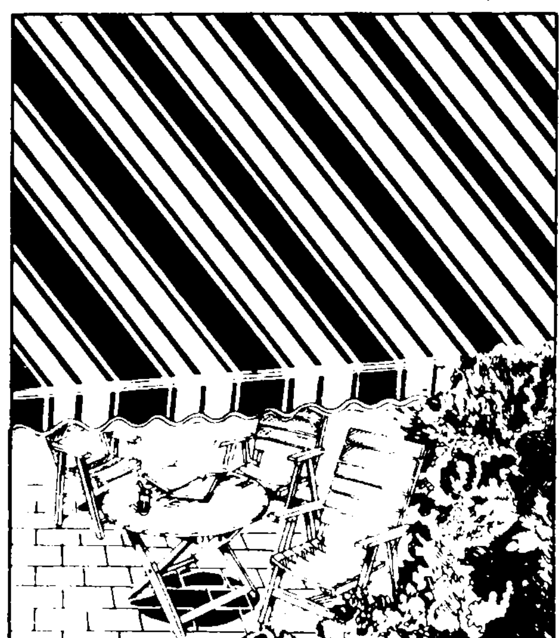
● Normaal inspecteert een generaal een kapitein. Maar op de bondsfeesten van de Bond „St.-Gerardus" is dat anders. Daar monstert een kapitein de generaals. Het is Math Grootjans uit Nuth. Modelste en mooiste generaal was meer dan eens Wiel Kruitwagen uit Amstenrade van het Korps der Beter Getatoeëerden.

Het behaagde Hare Majesteit vroede vader Kruitwagen te onderscheiden met de gouden medaille van de Orde van Oranje Nassau. Want behalve als raadslid maakte hij zich ook verdienstelijk als penningmeester van de schutterij „St.-Gertrudis", als schatmeester van de Bond „St.-Gerardus", als thesauriër van de Federatie Zuid en als bestuurslid van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie.

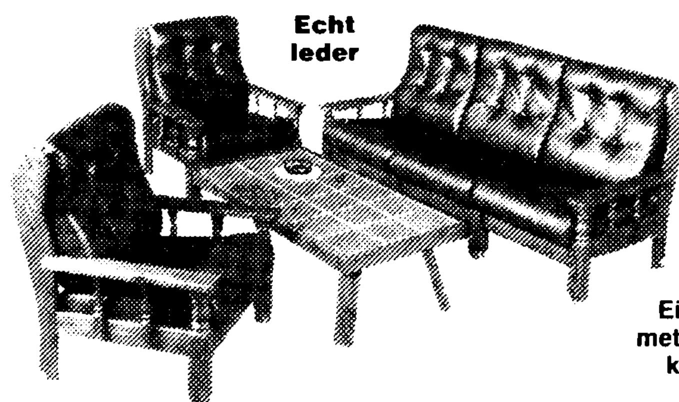
Het OLS-bestuur honoreerde zijn verdiensten met de gouden OLS-medaille. Bovendien werd generaal Kruitwagen opgenomen in de edele eedbroederschap van de Souvereine Orde van de Rode Leeuw en de Heilige Sebastianus: een geestelijke weerbaarheidskern van eer- en deugdzame Limburgers op basis van de drie grote schuttersdeugden: broederschap, trouw en dienstbaarheid.

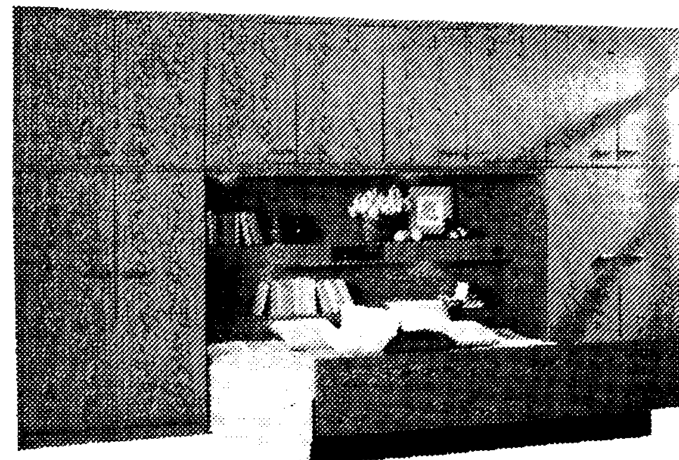
Driemaal was Wiel Kruitwagen op het OLS de beste generaal. Met recht en rede mag hij zich daarom tot „de beter getatoeëerden" rekenen.

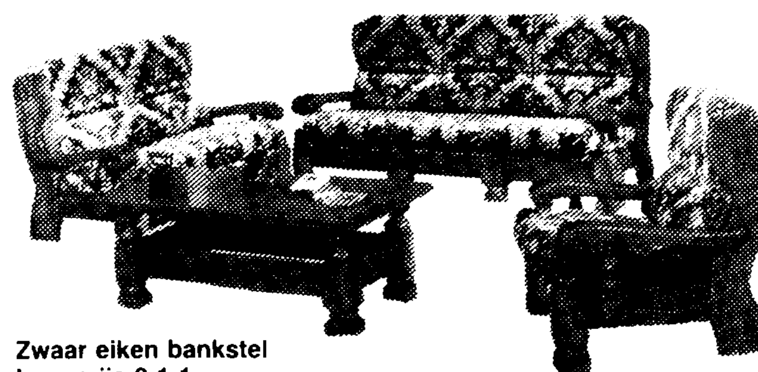

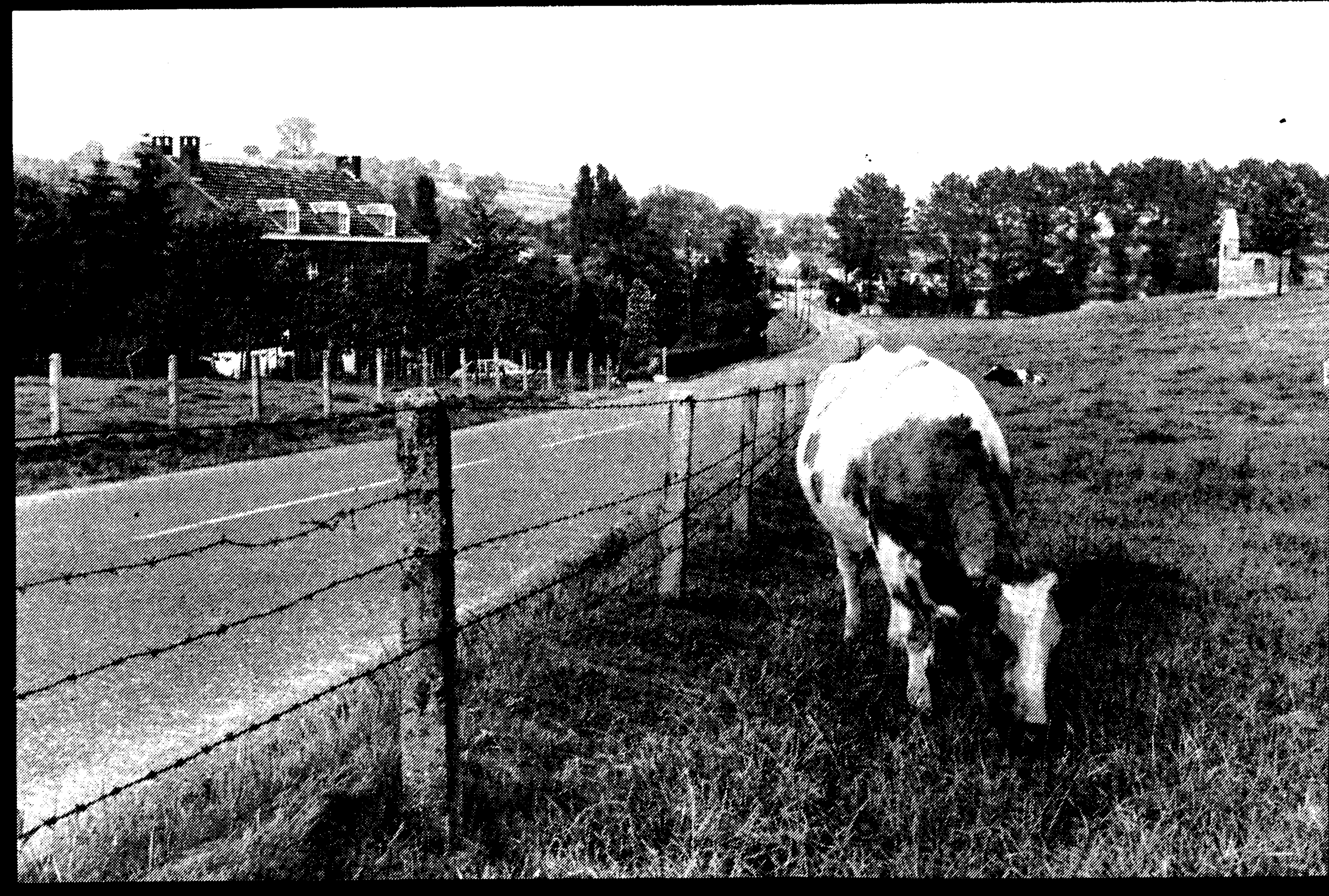

Als een gehelmde piekenier steekt dorpstoren boven Kunradersteen uit

"ALS IN EEN MOEDERSCHOOT LIGT EYS TUSSEN BIJNA WULPSE HEUVELS INGEBED"

EYS — „Wat is het hier mooi! Waarom zijn wij naar het buitenland geweest?" Herhaalde malen hoorde Hein Kessels, de gewezen melkboer, het zelfverwijt van toeristen, die hem de weg vroegen. De eerste kennismaking met Eys lijkt die met een dorpje in de Ardennen of met een idyllisch plekje in de Eifel. Zelfs wanen er zich mensen in Oostenrijk.

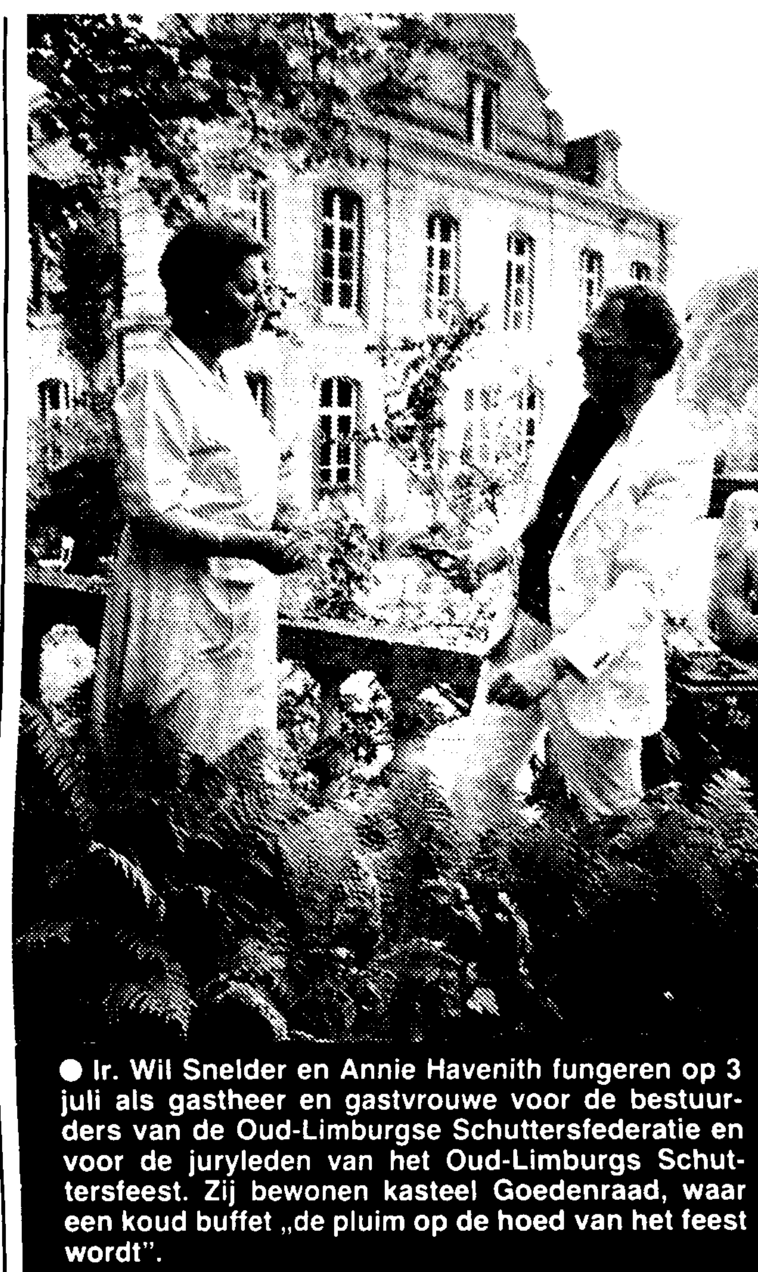
Een meanderende beek, die in Bocholtz ontspringt en bij Wittem in de Geul uitmondt, gaf de naam aan dit kerkdorp van Wittem, dat op 1 januari 1703 inwoners telde. Het hart van het dorp is de St.-Agathakerk, die in 1732 in opdracht van graaf Ferdinand van Plettenburg, heer van Wittem, in Westfaalse barokstijl werd gebouwd. De plannen werden door de Munsterse bouwmeester Johann Conrad von Schlaun ontworpen en door de Akense architekt Johann Joseph Couven uitgevoerd. De toren kreeg een koepelspits, die enig in Nederland is. Als een gehelmde piekenier steekt de toren boven boerderijen en huizen, merendeels uit Kunradersteen opgetrokken, uit.

Blikvangers in het dorpssilhouet zijn ook „Eyserhof", de hofstede, waar eens de heren van Eys domicilieerden en kasteel Goedenraad aan de oostkant van het dorp. Het kasteel, dat neo-classistische trekjes vertoont, werd in 1777 op de resten van een middeleeuwse burcht gebouwd. Aan het eind van de vorige eeuw vonden er uit Duitsland en Frankrijk verdreven Redemptoristen onderdak. Nadien woonde er mr. dr. ir. Willem Frowein, van 1908 tot 1942 president-directeur van de Staatsmijnen was. Het was zijn laatste wil, dat hij aan de zoom van het kasteelbos met het hoofd naar de Staatsmijnen gekeerd zou worden begraven. Zijn wil geschiedde. Momenteel wordt het kasteel door een landschapsarchitekt bewoond.

● Arcadisch

„Eigenlijk moet je er een beetje gek voor zijn", aldus ir. Wil Snelder (55). „Je bent nooit afgewerkt. Als je vóór klaar bent, kun je achter weer beginnen. Het is een bedrijf geworden, dat werkbesprekingen vergt, waarop wordt uitgemaakt welke de prioriteiten zijn en wie wat doet.

Heel erg spreken mij de geometrische patronen van de hagen in het kasteelpark aan. Het park is in feite een amorfe ruimte met boompartijen. Toch heeft iemand het lef gehad om er hagen in te zetten, waardoor het stilistische en het vrij gevormde elkaar versterken. Ze vormen een bijzonder mooi contrast; vooral van boven af".

● Ir. Wil Snelder en Annie Havenith fungeren op 3 juli als gastheer en gastvrouwe voor de bestuurders van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie en voor de juryleden van het Oud-Limburgs Schuttersfeest. Zij bewonen kasteel Goedenraad, waar een koud buffet „de pluim op de hoed van het feest wordt".

Niet alleen Goedenraad, ook Eys boeit de landschapsarchitekt zeer. „Als je van de Goondertberg komt, ligt Eys als in een moederschoot tussen bijna wulpse heuvels ingebed. Het is nog een stuk arcadisch landschap", aldus ir. Wil Snelder.

● Onaangetast

Ook schrijvers werden lyrisch, blikkend vanaf de gadeloos gegarneerde hoogten rond Eys. „Wie het allermooiste van Limburg wil zien, hij klimme te Eys de Bosweg op en gaat er achter het Eyserbos om", schreef Felix Rutten.

„Daar vindt hij de plek vanwaar men het land overschouwt in een reusachtig halfrond, tot een onzegbare en onuitwisbare verrukking. Het is een onomvadembaar tafereel van heuvelrijen van de uiterste Duitse grenslanden tot Aken toe en naar de andere zijde tot Valkenburg en de Geulvallei. Over de veldglooiing, die het Eyserdal verbergt, blauwen de bossen van het vroegere onzijdig gebied. Geen punt in Zuid-Limburg geeft de bezoeker zo diepe ontroering als dit panorama vanaf het Eyserbos. Wie hier is opgeklommen, heeft Limburg voor zich alléén en Limburg zoals het is: onverdorven, onbesmet en onaangetast".

Boeren in dit aards paradijs heeft zijn beperkingen. Op de hellingen is akkerbouw vrijwel onmogelijk. Daarom grazen er de koeien en wordt er hooibouw bedreven. In het dal, waar vóór de Grote Bomenstorm het hoogstamfruit rijpte, golven nu de granen en blikkert de nieuwbouw, die Eys met Overeys verbindt.

● Mijnwerkers

De bevolking van Eys bestond tot in het midden van de jaren zestig voornamelijk uit boeren en mijnwerkers, die er bij keuterden. De een had een koe, de ander een geit of enkele schapen. Ook hielden de kompels varkens en kippen en verbouwden zij hun eigen groenten. Het werk in het tuintje was een welkome afwisseling van het werk in de duistere diepten. De mijnen gingen dicht; de oudere mijnwerkers werden vervroegd gepensioneerd en de jongeren van zwarte- tot witteboordenbanen omgeschoold.

In Eys is slechts één industrie: de Selpa, een limonadefabriek, die haar water rechtstreeks uit de zogenoemde „Rode Bronnen" aan de voet van de Eyserberg betrekt. Ook vinden kostwinners uit Eys emplooi in de bierbrouwerijen van Gulpen en Wylré.

(vervolg op pagina 9)

Krökke Jêntje vendelde nog op z'n 87-ste

STRAMPROY — De bestuurders van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie benijden de Brabantse gilden om hun vendeliers. Elk Landjuweel is een feest van vlaggen, die vlammen als fanalen.

In Limburg ligt de grens van de belangstelling voor het vendelen bij Stramproy. Daar ook komen de beste vendeliers vandaan. De meest legendarische vendelier was Jan van Dael, in Stramproy beter bekend als Krökke Jêntje. Hij was lid van de schutterij „St.-Antonius Abt", de oudste schutterij uit het dorp aan de grens, ook wel „Heyerschut" genoemd, omdat de ruggegraat werd gevormd door boeren uit het gehucht Heyerrot. Op het OLS was Krökke Jêntje het levend bewijs van de vreedzame coëxistentie van de schutterijen van Stramproy. Ofschoon lid van „St.-Antonius Abt" vendelde hij met het vaandel van „St.-Catharina". Hij was op het OLS niet te kloppen. Zelfs op zijn 87-ste vendelde Krokke Jêntje nog op het OLS in Heythuysen. Hij werd 96.

De meest legendarische vendelier, die Brabant kende, was Jan Toorians uit Loon op Zand, die in Eys als jurylid fungeert. In 1969 schreef de gewezen vaandrig van het St.-Ambrosiusgilde uit Loon op Zand een boek over de historie van het vendel en de symboliek van de figuren, die het vendel flappend vormt.

„De oudste „vaandels" waren op een stok rondgedragen plastieken", aldus Jan Toorians. „Zij vormden de richtpunten temidden van het krijgsgewoel. (Het aanbrengen van een afhangende doek gaf het ontstaan van het woordje „fano" of „vane", dat ons woord vaan of vaandel is geworden). De vaandrig had tot taak het vendel onder alle omstandigheden hoog te houden, opdat de compagnie dit teken van saamhorigheid in elke fase van de strijd zou kunnen blijven zien. Dit vroeg van de vaandrigs een verbluffend meesterschap ten aanzien van het hanteren van het vendel. Zij moesten het teken hoog houden, ook wanneer zij dreigden onder de voet te worden gelopen, ook wanneer zij gekwetst raakten en het gebruik van hand of voet, arm of been misten. Ja zelfs, wanneer zij letterlijk waren terneergeslagen, probeerden zij nog het vaandeldoek van de grond te houden, opdat hun volgelingen in de strijd het toch maar zouden kunnen zien".

● Krökke Jêntje, in de registers van de burgerlijke stand van Stramproy Jan van Dael: de meest legendarische vendelier, die Limburg heeft gekend. Zelfs op zijn 87-ste vendelde Krökke Jêntje nog op het OLS in Heythuysen.

Het hanteren van het vaandel behoorde in de middeleeuwen tot de vaste exercitiën van de lansknechten. „Wanneer uit deze exercitie het spel der vaan ontstond in de vorm, zoals het heden nog wordt beoefend, waartoe min of meer kunstvolle zwenkingen en draaiingen behoren, met ook het hoog werpen en opvangen is onduidelijk", aldus Jan Toorians.

Feit is, dat het vaandelspel onder invloed van de kerk symbolische betekenis kreeg. „De vendelier kampt met zijn heilig en rein vaandel tegen het kwaad en tegen alles wat het bezoedelen kan. Hij voelt zich daarbij gesterkt door de aanwezigheid van de schutspatroon van het gilde, die op zijn dundoek is afgebeeld en onder wiens bescherming hij zich heeft gesteld. Zijn vendelen is een smeekgebed".

Ook buiten het toernooiveld heeft het vendelen diepere zin. Een goed vaandrig is zich bewust van wat hij, innerlijk gevoelend, uiterlijk uitbeeldt: brede, uitwaaiende bovenzwaaien bij vreugde; rustige en plechtige onderzwaaien bij droefheid en rouw. Om dat te kunnen wordt veel kracht en conditie van de vendelier gevergd. Maar evenals in de tijd der lansknechten geldt, dat oefening vendelierskunst baart, die heupen lenig, benen snel, handen sterk en armen soepel houdt.

Jo Kwaspen begon met een boonstaak en een jute zak

ZIJN JAS LIJKT WEL EEN HARNAS

STRAMPROY — Zijn jas lijkt wel een harnas. Er hangt meer dan tien kilo eremetaal aan. In totaal behaalde de vendelier meer dan tweehonderd eerste prijzen. Van 1969 tot en met 1976 won Jo Kwaspen uit Stramproy het vendelzwaaien op het OLS. Sinds 1977 is hij er niet meer bij. Ook op het OLS in Eys moet hij verstek laten gaan. „Jammer", verzucht hij, „maar het werk gaat voor".

Jo Kwaspen is geluidstechnicus. Hij verhuurt geluidsinstallaties en fungeert als speaker op sportevenementen of als discjockey in instuiven. In de zomermaanden is hij elk weekend bezet.

Jo Kwaspen, op 21 maart 1943 in Stramproy geboren, heeft het talent niet van een vreemde. Ook zijn vader was voor de oorlog een gevierd vendelier. Voorts stond hij zijn mannetje aan de schutsboom. Twee jaar op een rij werd hij koning van de schutterij „St.-Catharina". Wellicht was hij keizer geworden als de bewoners van Bergerrot een van de vijf gehuchten, die Stramproy telt — geen druk op hem hadden uitgeoefend. Ze wilden niet dat „Kusters Tieske" werd onttroond. Moedwillig schoot Lei Kwaspen mis.

Na de oorlog deed hij geen moeite om het dundoek, dat hij zo bekwaam had gehanteerd, op te sporen. Zoon Jo koesterde meer belangstelling voor de kleine trom en diens tweelingbroer Mathieu voor de dikke. Toch polste beschermheer Wim Maes Jo Kwaspen. De brouwer vond een schutterij zonder vendelier als een glas bier zonder kraag.

● Debuut

„Zo is het gekomen, dat ik in 1958 in de voetsporen van mijn vader trad. Ik begon met een boonstaak en een jute zak. Aan het uiteinde stak een gewichtsteen van vijf kilo om het evenwicht te kunnen bewaren. Mijn vader deed de figuren, die hij nog kende, voor. Ook ging ik naar gildefeesten in Brabant kijken. In Brabant staat het vendelen centraal; in Limburg het schieten. Op kermismaandag anno 1959 maakte ik als vendelier voor geestelijke en wereldlijke overheid in Stramproy mijn debuut".

(vervolg zie pag. 31)

● Namens de schutterijen uit Belgisch- en Nederlands-Limburg bracht vendelier Jo Kwaspen van schutterij „St.-Catharina" uit Stramproy in 1976 op het Kempisch dorpsplein in het domein van Bokrijk de koningsgroet aan koningin Fabiola en koning Boudewijn, die zijn zilveren regeringsjubileum vierde.

„Ik kijk niet op een koeieflat; ik rol er doorheen als 't moet"

Pastoor Alfons Kurris: „Gastvrijheid en hartelijkheid grootste deugden"

EYS IS VIJF KOREN RIJK

(vervolg van pagina 7)

Brand heeft een streepje voor. Thijs Brand uit Wylré was verscheidene jaren pastoor van Eys. Onder zijn pastoraat werd het orgel gerestaureerd, dat de bekende orgelbouwer Joseph Müller uit Reifferscheidt in de Eifel in 1844 had gebouwd. Een meerderheid in de parochie zag in het orgel weinig meer dan een wormstekige „strontbak". Zij was voor een nieuw elektronisch orgel. Thijs raadpleegde broer Tom, de tenor, die was gehuwd met de Amerikaanse altzangeres Nan Merriman en zijn gage in een fruitplantage had gestoken. Deze op zijn beurt consulteerde de direkteur van het Akens Domkoor, voor wie vernietiging van het orgel „moord" was.

Zo kwam het dat het orgel in Zaandam werd gerestaureerd en in 1962 opnieuw in gebruik werd genomen. Drie opeenvolgende jaren concerteerde Albert de Klerk uit Haarlem op het gerestaureerde orgel. Tom Brand bouwde het orgelconcert uit tot een festival, waarvoor hij collegae engageerde. Zij sliepen op zijn plantage of op het kasteel in Wittem en lieten gewillig duur betaalde optredens schieten. Zo kwam Eys in agenda's van diva's op één lijn met Parijs te staan. Het Limburgs Symfonie Orkest begeleidde de wereldberoemde solisten. Ook het kerkkoor en het dameskoor, dat in 1952 uit de meisjescongregatie was gegroeid, traden op. Zij voerden de Krönungsmesse van Mozart uit.

● Rugdekking

De muziekfeesten in Eys kregen robuuste rugdekking van de Limburgse kranten. Hoofdredacteuren verwaardigden zich om zelf de aankondigingen te schrijven. Muziekrecensenten schreven vol lof over de uitvoeringen. In hun oren kon Eys met het beste van Parijs wedijveren.

Toen Tom Brand in 1970 overleed bleek de vriendenkring solide genoeg om het levenswerk van de tenor te schragen. Weliswaar moest het programma worden versoberd en moest entree worden geheven om gastdirigent en solisten te kunnen betalen, maar de muziekfeesten van Eys, zij existeren nog steeds.

De achterban kreeg versterking in de persoon van Alfons Kurris, die in augustus 1981 tot pastoor van Eys werd benoemd. Hij werd in '35 in Maastricht geboren en kreeg na zijn priesterwijding van mgr. Moors de opdracht om kerkmuziek te gaan studeren. Hij zou Rob Salomons als docent kerkmuziek aan het conservatorium in Maastricht moeten opvolgen. Hij studeerde in de Benedictijnenabdij in het Franse Solesmes en aan het pauselijk conservatorium in Rome. Gerepatrieerd volgde hij in Amsterdam nog colleges van professor Smits van Waersberghe. Hij doctoreerde op een proefschrift over het Gregoriaans. Sedertdien doceert hij twee dagen in de week aan het conservatorium in Maastricht. Voor het overige is hij pastoraal bezig. Tot augustus 1981 was hij kapelaan in de Sittardse nieuwbouwwijk Vrangendael: „diaspora, vergeleken bij Eys".

● „Op een verloren zondagmiddag" speelt ook pastoor Alfons Kurris op het orgel, dat tijdens het pastoraat van Thijs Brand werd gerestaureerd. Voorts speelt hij op de vleugel en de clavecimbel: pronkstukken van de uit Kunradersteen opgetrokken pastorie. Alfons Kurris is doctor in de muziekwetenschappen en geeft twee dagen per week college aan het conservatorium in Maastricht. „Omdat je moet overdragen, moet je met muziek levend bezig blijven", motiveert de muzikaalste onder de Limburgse dorpsherders zijn luxe.

● Koren

Dr. Alfons Kurris prijst zich gelukkig pastoor te zijn in een dorp, dat maar liefst vijf koren telt. „Het kerkkoor, dat 40 tot 45 leden telt, heeft het Gregoriaans niet laten verslonzen. Elders is het Gregoriaans een platgetrapt vloerkleed geworden. Maar in Eys wordt het Gregoriaans nog geinspireerd gezongen. De gewone dingen doet het koor met evenveel respect als de hoogtij".

Overigens heeft de dorpsherder ook oor voor de volkszang, „die uit het niemandsland kwam en waarin duidelijk meer samenhang is gekomen. De volkszang is echt een dialoog tussen koor en volk geworden. Ik vind dat de kerkmuziek best op twee sporen volwaardig kan zijn. Beide hebben hun kracht: het Gregoriaans zowel als de volkszang. Het Gregoriaans wordt bij ons in Eys 's zondags onder de hoogmis gezongen, de volkszang op zaterdagavond door het dameskoor. Behalve het kerkkoor en het dameskoor, die op de hoogtij samen zingen, hebben we nog een geinspireerd bejaardenkoor van 45 man, een redelijk jongenskoor, dat veel Engels zingt en een kinderkoortje: 175 zangers en zangeressen in totaal. Met de 75 muzikanten van harmonie „St. Agatha" erbij telt Eys 250 musici. Alle hebben hun eigen beddingen, die je als musicus moet respecteren. Daarom zal ik geen inmenging plegen; behalve wanneer men liturgisch uit de voegen gaat".

● Schutterij

In de ogen van de pastoor is het isolement, waarin het dorpje decennialang verkeerde, een ideale voedingsbodem voor het verenigingsleven geweest. Er zijn er 65. De grootste is de voetbalclub; de oudste: schutterij St.-Sebastianus. Tot het koningszilver behoort een vogel, die uit 1517 stamt. De schutterij is derhalve in ieder geval 466 jaar oud.

De pastoor — „in een dorp als Eys de pater familias" geeft hoog op over de schutterij "In mijn oog is het een bindende vereniging, die zich ook sociaal manifesteert en mede daardoor de leefbaarheid stimuleert. Ze geeft kleur aan het dorpsleven en aan een dorpsfeest".

Gastvrijheid en hartelijkheid vindt de dorpsherder de grootste deugden van de dorpelingen. „Natuurlijk heb ik als pastoor nog wensen. Maar wie ben ik? Ik kan de wereld ook niet omturnen. Slechts 35 procent van de parochianen praktizeert nog".

Niettemin is er ook bij de marginalen duidelijk affectie voor het kerkgebouw. Het dak is aan restauratie toe. De voorlopige kosten zijn op 1,1 miljoen gulden geraamd. In één jaar tijd hebben de mensen al 125.000 gulden opgehoest". Een bewijs, dat zij beseffen hoezeer Eys devalueert als dat gehelmde dorpskerkje er niet meer zou zijn.

DOKWERKERS UIT ROTTERDAM KIEPTEN ALS KEGELS OM

Hub binnen kwartier met 100 kilo boven

EYS – Het schootsveld is een legendarische berg. In 1954 was de holle weg, die van de voet naar de kruin van de Eyserberg liep, een via dolorosa voor krachtpatsers. Op die Eyserberg werden op een zaterdag in de zomer van 1954 de Nederlandse kampioenschappen zakdragen gehouden. Landskampioen werd Hub Sintsen uit Eys, die de duizend meter met een zak van honderd kilo aflegde in de tijd van 14 minuten en 32 seconden.

Hub Sintsen was in die dagen knecht op „Eyserhof". De mijnwerkerszoon was beresterk. Reeds als jongen van veertien droeg hij zakken van honderd kilo. „Ik deed de zakken liefst zo vol mogelijk, als we aan het dorsen waren; hoefde ik niet zo vaak de zolderen op", borstelt Hub herinneringen op.

„Op een zondagmorgen zat Jef Grooten, een fruitteler uit het dorp, na de hoogmis in café „Oad Ees" te klassineren met Hub Huveneers van Trintelen en Jef van der Linden van „Eyserhof". Jef Grooten vertelde dat hij een zak mais van graanhandel Engelen naar huis had gedragen. De zak woog 50 kilo en de afstand bedroeg 300 meter. „Dat doet me niemand na", snoefde hij. Jef van der Linden moest er hartelijk om lachen. „Wedden dat mijn knecht een zak van honderd kilo van „Eyserhof" naar Johan Raching draagt". Raching woonde op de „Berghoeve" aan het einde van de Bergerweg. De afstand van „Eyserhof" naar de „Berghoeve" is ongeveer een kilometer; het hoogteverschil ongeveer veertig meter. Met de fiets kom je tegen die berg niet op. „Daar verwed ik duizend gulden om", sprak Jef Grooten. „Ho, ho", zei Jef van der Linden, „niet zo met briefjes van duizend smijten. Laten we om een briefje van honderd wedden". Zij sloegen in en 's maandagsmorgens vertelde Jef van der Linden over de weddenschap. Hij vroeg me of ik Jef Grooten een mondje kleiner wilde maken. „Mij goed", zei ik. „Ik ging gemakkelijk onder een zak van honderd kilo. Dat wist Jef van der Linden.

● Dit is Hub Sintsen, de boerenknecht, die in 1954 een zak van honderd kilo in 14 minuten en 32 seconden van de voet naar de top van de Eyserberg torste.

Die zaterdagmiddag om vier uur stond een zak van honderd kilo klaar. Iedereen in het dorp was uitgelopen. Mijnbussen stopten en mijnwerkers die van schicht kwamen, moedigden me aan. Bij Johan Raching gooide ik de zak af. Nog geen tien minuten later kwam Jef Grooten het briefje van honderd brengen. „Dat had ik nooit gedacht", zei hij. Mijn moeder was de koning te rijk: honderd gulden! Als boerenknecht verdiende ik slechts vijftien gulden per maand; de kost inbegrepen".

Knechten van molenaars, die gewend waren zware zakken te dragen en scheepslossers uit Maastricht spoedden zich naar Eys om supporters het bewijs te leveren, dat zij zonder verpinken het huzarenstukje konden evenaren. Er ging geen zaterdag voorbij, of er liep weer iemand met een zak van honderd kilo op de rug door Eys".

Gezien die toenemende belangstelling zou een Nederlands kampioenschap zakdragen in een grote behoefte voorzien, redeneerden graanhandelaar Jan Engelen en de mijnwerkers Jef van der Krogt en Antoon Vaessen. Zij lieten entreekaartjes drukken en bestemden de recette voor het Groene Kruis. Als parcours kozen zij de holle weg, die van de Piepert naar het Eyserbos liep. Deze was één kilometer lang. Leden van de postduivenvereniging „Wilhelmina" belastten zich met de tijdwaarneming. Met hun duivenklokken stonden zij aan start en finish om de zakkendragers te klokken. Elke zakkendrager werden twee lijfwachten toegewezen om te voorkomen dat ze onderweg zouden worden geduwd.

De mensen stonden rijen dik. Van heinde en ver waren ze gekomen om de zakkendragers te zien lijden. Herhaaldelijk werden de toeschouwers door luidruchtige scheten opgeschrikt. De meeste zakkendragers hadden voor het vertrek een pan spek met eieren verorberd, die vanwege de inspanningen versneld verteerden. De zakkendragers kregen daardoor niet alleen wind van achteren, maar met hun gestink ook de wind van voren.

Knopen sprongen van overalls en velen liepen blauw aan, zodra de laatste helse hectometers begonnen. Aan de zoom van het Eyserbos was het stijgingspercentage het grootst. Daar zaten de toeschouwers als in een amfitheater. De ene zakkendrager na de andere kiepte er om.

Ook Hub Sintsen, die de eer van Eys moest hooghouden, kreeg het er moeilijk. „Houd vol. Laat gaan, Hub", hoorde ik de mensen schreeuwen. Ik zag alleen benen, net "paöl". Ik telde tot drie. „Naar boven, anders schieten ze je kapot", zei ik in mezelf. Als een paard in de kar trok ik aan. Het lukte.

Als katten sprongen vrouwen op me af. Ik kreeg bananen, druiven, sinaasappelen. Maar ik had het meeste behoefte aan verse lucht. Ik had er 14 minuten en 32 seconden over gedaan. Al word ik duizend jaar dan zal ik die tijd nog niet vergeten. Ik was ruim twee minuten sneller dan Lei Blezer, een molenaarsknecht uit Epen. Slechts vier man haalden de finish. In de volgende wedstrijden moest ik wegens een meniscus verstek laten gaan".

Ook verschenen dokwerkers uit Rotterdam aan de start: rabauwen met schouders als kleerkasten en spieren als scheepskabels. Ze zouden de boertjes uit het zuiden wel eens een lesje geven. Ze droegen voetbalbroeken, hadden bandages om de knieën en lieten zich voor het vertrek masseren. Ook reikten de verzorgers bussen spinazie aan, die de dokwerkers als Popeye naar binnen schrokten. Maar ook de Samsons uit de havens van Rotterdam vergisten zich in het venijn van de kastijdende klim. Ook zij kiepten halverwege de Eyserberg als kegels om.

Ook de pers sloeg om. Werd in eerste aanleg over de zakkendragers geschreven als over Tourhelden, die onder barre omstandigheden een berg van de eerste categorie hadden bedwongen, nadat een der zakkendragers, die een overdosis aan asperines had geslikt, met een brancard was weggedragen, werden de zakkendragers plots als „idioten" gebrandmerkt. Toen vonden de zakkendragers er geen zak meer aan. Ook de organisatoren baalden van de verdachtmakingen, dat de recettes niet het goede doel bereikten. Daardoor viel plots het doek over een volksvermaak, dat duizenden naar Eys had gelokt. Slechts het OLS vermocht in 1973 nog meer mensen op de been te brengen.

DE ZES VAN EES

● Het park van kasteel Goedenraad is een gewild decor voor bruidsreportages. Ook het zestal van schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys, dat het OLS in Beesel won, werd er vereeuwigd. V.l.n.r. Johan Eijkenboom (53), Hein Conjaerts (47), Egid Ernes (26), Wiel Olischlager (35), Jo Weerts (48) en Karl Franken (56). In die volgorde trad het zestal ook aan.

Eys en Brand: twee handen op een buik

EYS — Op het OLS in Eys wordt Brand getapt. „Die van Skol hebben wel nog gebeld", aldus Fried Schrijvers (56), de secretaris van de stuurgroep, die het OLS voorbereidde, „maar ik heb hun ronduit gezegd, dat wij het op Brand houden. Het is een Limburgs gebeuren en daarbij hoort een Limburgs bier.

Op het OLS, dat wij in 1973 organiseerden, werd ook Brand vertapt. Het was die dag 34 graden. De mussen vielen van het dak. Toch werd er in de schutterswei een perfekt glaasje bier geschonken. Alle bier kwam uit het koelhuis, waarin Tom Brand zijn fruit placht te bewaren. Het ligt vlakbij het feestterrein. Nu kunnen we beschikken over de koelwagens van Brand. Bovendien krijgen we er nog vijftien mensen bij.

Het is voor ons geen punt geweest. Immers hoevelen onzer verdienen niet hun boterham bij Brand? Hoeveel verplichtingen heeft Eys niet jegens de familie Brand?

● Orgel

Thijs Brand, de pastoor, zorgde dat Eys zijn Müller-orgel behield. Een meerderheid in de parochie had het orgel willen slopen. Tom Brand, een broer van de pastoor, zorgde dat het kundig werd gerestaureerd. Hij ook bouwde de orgelconcerten, die Albert de Klerk uit Haarlem op het gerestaureerde orgel gaf, uit tot een festival, waarvoor grote vertolkers en vertolksters van het klassieke repertoire goed betaalde optredens lieten schieten.

Als Guus Brand, een broer van Thijs en Tom, in Eys kwam, zou hij nooit vergeten om bij Sjeng Duckers aan te gaan. Onze gewezen vaandeldrager was stoker bij Brand. Samen dronken ze in „Oad Ees" een glaasje bier".

● „Oad Ees"

„Oad Ees": het schutterslokaal; destijds uitgebaat door Jean Weerts, nu door zoon Jo, de vijfde man in het zestal, dat het OLS in Beesel won. Er is in „Oad Ees" de afgelopen maanden wat af vergaderd.

Reeds de week na het behalen van de OLS-titel kwamen de Sebastianen bijeen om een stuurgroep te formeren, die zich met de organisatie van het OLS in Eys zou bezig houden. Wederom werd Jef van der Krogt, nu directeur van een ondergrondse parkeergarage, tot voorzitter gekozen en werd Fried Schrijvers, de tot rijksambtenaar omgeschoolde mijnwerker, wederom tot secretaris benoemd.

De stuurgroep kon op diverse commissies terugvallen. Zo zorgde de administratieve commissie dat de advertenties voor de feestgids werden opgehaald en dat de autoriteiten tijdig hun voorwoord redigeerden. Johan Kokkelmans, het onvolprezen schoolhoofd en de talentvolle koordirigent, leverde een aantal historische bijdragen, welke kunstzinnig met tekeningen van Jo Havenith uit Elkenrade werden geillustreerd.

De technische commissie onder leiding van adjudant Leo Peerboom van de Rijkspolitie zorgde dat de schietbomen en de feesttenten werden opgericht en dat er voldoende spijs en drank werd ingeslagen. Er zijn 25.000 broodjes besteld, 12.500 bokworsten, 5.000 slaatjes, 3.600 eieren, 800 liter soep, 450 kilo hoofdkaas en 350 kilo paté. Zult en paté worden op zwartbrood geserveerd. Brood en broodjes bakt Hub Starmans, de warme bakker uit Eys. De vleeswaren komen van Piet Franken uit Ubachsberg, de zoon van Karl, de commandant van St.-Sebastianus uit Eys. Het overige wordt geleverd door „Intervries", een dochter van Campina uit Roermond.

HET BOODSCHAPPENLIJSTJE:

- 25.000 broodjes
- 12.500 bokworsten
- 5.000 slaatjes
- 3.600 eieren
- 800 liter soep
- 450 kilo hoofdkaas
- 350 kilo páté

● Jef van der Krogt (53) en Fried Schrijvers (56) hadden het als voorzitter en secretaris van de stuurgroep, die het OLS in Eys voorbereidde, de afgelopen dagen zo druk, dat ze nog geen tijd hadden om thuis een boterham te eten. Ze deden het daarom in de wei van Jean van der Linden tussen de herkauwende Blondes d'Aquitaine.

De Blonde d'Aquitaine is een opkomend vleesras, dat voornamelijk in Zuidwest-Frankrijk wordt gefokt: een armoedige streek met slecht grasland. „De beesten kunnen dan ook afzien, zijn vrij mak en hun vlees is van uitzonderlijke kwaliteit. „Ik krijg er twee gulden per kilo meer voor dan voor een dubbeldoelkoe: de koe, die om de melk en om het vlees wordt gehouden", aldus Jean van der Linden, die zijn weilanden voor het OLS beschikbaar stelde.

„Vergeleken met 1973 is het assortiment aanzienlijk uitgebreid", concludeert Fried Schrijvers. „Doe je het niet, dan krijg je het verwijt: „Nou in Eys was ook niet veel te halen". Het vergt wel weer meer mensen. Konden we in 1973 het werk met 225 mensen af, nu hebben we 450 mensen nodig. De meesten komen uit Eys of zijn familie van mensen uit Eys.

Ondanks de schaalvergroting en ondanks de commerciëlere opzet bleek het draaiboek van 1973 — in feite het draaiboek, dat Ubachsberg in 1972 had gehanteerd — nog altijd bruikbaar. Werd in 1973 gekankerd, dat de parkeerterreinen zo ver van de feestweide lagen, die problemen hebben we ondervangen. We kunnen nu de terreinen van de voetbalclub als parkeerterrein gebruiken. Dat scheelt enkele honderden meters", aldus Fried Schrijvers.

● Primeur

„Ook hebben we nog een primeur", glundert Jef van der Krogt (53). „Uitslagen en standen worden in Viditel-pagina's opgenomen. We werden daarvoor benaderd door Jo Abelshausen uit Sittard, in Limburg projectleider van Viditel. Hij maakte ons knetter met een demonstratie in het PTT Telecommunicatiecentrum in Maastricht. In de wei komen waterdichte infozuilen en in de feesttenten beeldschermen, waarvan uitslagen en standen kunnen worden afgelezen. Reeds dertien pagina's zijn voorgeprogrammeerd. Voor de PTT is het promotie; voor ons een leuke primeur".

Jolanda Dedroog: de mooiste marketentster en de beste „laatste man"

● Jolanda Dedroog: de 16-jarige scholiere uit Leut, die in 1980 in Ubachsberg en in 1982 in Beesel als mooiste marketentster werd uitgeroepen. Zij is reeds vanaf haar tiende marketentster. Daarnaast is zij de beste schutster van schutterij „St.-Pieter". Maar aangezien op het OLS nog geen dames tot de schietboom zijn toegelaten, kan zij niet als „laatste man" worden opgesteld.

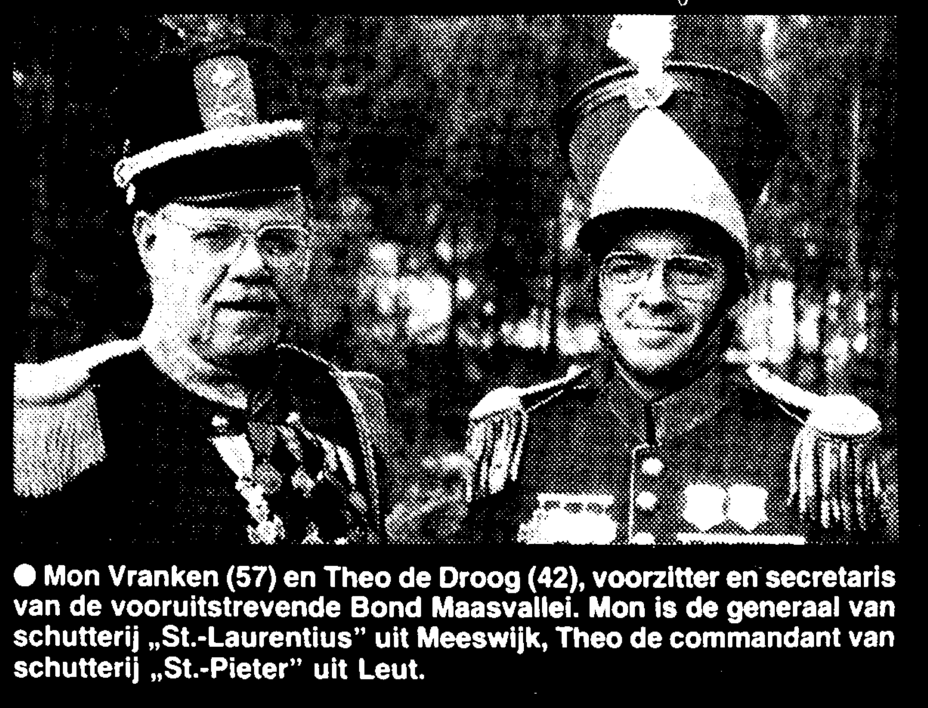
Wordt hegemonie van Leut doorbroken?

LEUT – „De schutterij van Leut is de parel van de Bond Maasvallei. In enkele jaren groeide „St.-Pieter" uit tot de beste schutterij van gans België". Tot die vaststelling komt in Meeswijk Mon Vranken, de 57-jarige voorzitter van de zeven schutterijen tellende Bond „De Maasvallei".

● Dit zijn de witgehandschoende marketentsters van Leut, gekleed in een lange grijze rok, met over een blauw bolerootje een blauwe cape met een witte schort voor en een rode hoed op, waaraan een blauw getint lint: weleer het handelsmerk van de marketentster. V.l.n.r. Mariette Demandt (24), Jeanne Reumers (38), Jeanine van Hombeeck (22) en Jolanda Dedroog (16). Mariette Demandt werd in 1981 in Dorne als mooiste marketentster uitgeroepen; Jolanda Dedroog het jaar daarvoor in Ubachsberg en het jaar daarna in Beesel. De 16-jarige scholiere is derhalve titelverdedigster.

„St.-Pieter" de parel van de Bond „De Maasvallei"

● Mon Vranken (57) en Theo de Droog (42), voorzitter en secretaris van de vooruitstrevende Bond Maasvallei. Mon is de generaal van schutterij „St.-Laurentius" uit Meeswijk, Theo de commandant van schutterij „St.-Pieter" uit Leut.

Voor zo'n compliment zou Mon vóór de oorlog zeker aan de schandpaal zijn genageld. Jaren leefden die van Leut en die van Meeswijk op voet van oorlog. Bij een koffiebruine Trappist legt Theodorine Vranken, de echtgenote van Mon, in haar estaminet de wortels van de historie bloot. „Die van Leut kwamen hier in Meeswijk het koren pikken. Daarom werden zij „Korenmussen" genoemd. Om de „Korenmussen" vóór te zijn, deden die van Meeswijk het koren eerder af. Wat ze van dat nog niet geheel gerijpte graan bakten, was zo hard als een briggel. Vandaar dat die van Leut die van Meeswijk „Briggelère" noemden".

Een jongen van Meeswijk moest het niet wagen om in Leut te gaan vrijen. Omgekeerd liep een jongen uit Leut gevaar dat hij in een van de schilderachtige dreven, die beide Maasdorpen verbinden, zou worden gemolesteerd, als hij het lef had om een meisje uit Meeswijk het hof te maken. Die tijd is voorbij. Sinds Leut en Meeswijk in de gemeente Maasmechelen zijn opgegaan is er sprake van vreedzame coëxistentie. Sterker nog, Mon Vranken, de buikige president van de Bond „De Maasvallei" uit Meeswijk en Theo Dedroog, de bezige secretaris van die bond uit Leut zijn twee handen op één buik.

Ofschoon op de palmares van de schutterij van Meeswijk, wier onder-voorzitter en buksmeester Mon Vranken is, slechts een zevende en eerste plaats ontbreken – de Laurentianen van Meeswijk zouden in de zevende hemel zijn, als zij in Eys als eerste zouden eindigen – zijn er voor Mon Vranken slechts twee kanshebbers van de Bond „De Maasvallei". Dat is „St.-Ambrosius" uit Kinrooi, dat het OLS reeds in 1970 won en „St.-Pieter" uit het 1300 inwoners tellende Leut, die het zoet van de overwinning nog niet mocht smaken.

● Zelfvertrouwen

De schutters van Leut blaken van zelfvertrouwen. „Hier komt [...]

zoon van de voorzitter en buksmeester van de schutterij van Leut, naar het maisveld bij de molen, die in 1801 op de grens van Leut en Meeswijk werd gebouwd. Guido is vrijwel zeker de laatste man van het zestal, dat de eer van Leut verdedigt. Lang is daarover gedubd. De beslissing zou niet moeilijk zijn geweest, als op het OLS ook dames tot de schietboom zouden zijn toegelaten. In de vooruitstrevende Bond „De Maasvallei" mogen de dames zich reeds met de heren meten. Beste schutster is momenteel Jolanda Dedroog, de dochter van de eerder genoemde Theo Dedroog. Met Lambert Vranken vormen Theo en Jolanda Dedroog het drietal, dat op de bondsfeesten van de Bond „De Maasvallei" domineerde. „Ik [...]

de 16-jarige scholiere, die als „laatste man" schiet.

„Ik vind dat schieten een nuttiger tijdsbesteding dan dancings en discotheken aflopen", tekent Theo Dedroog hierbij aan. „Je leert winnen, maar ook verliezen. Al drie keer haalde Jolanda de honderd bollekes feilloos naar beneden en kreeg zij een medaille. Pas strandde ze bij het 97-ste schot. De tranen schoten haar in de ogen. Niet erg. Zo leert ze verliezen; worden karakter en mentaliteit gevormd".

● Emancipatie

Theo Dedroog is daarom voorstander van toelating van vrouwelijke schutters tot de schietbomen op het OLS. „Je kunt vrouwen niet blijven weigeren. In het [...]

schutterij te integreren. Het stuit op veel tegenkanting als de man altijd weg is en de vrouw thuis moet blijven".

„Het is veel fijner als je met je hele gezin erbij kunt zijn", valt Liliane Dedroog haar man bij. „Samen uit; samen thuis" is daarom het devies van familie Dedroog, die integraal lid van de schutterij is. De 42-jarige exportvertegenwoordiger van een rolluikenfabriek in Diest is sinds tien jaar commandant van de nu 64 leden tellende schutterij. In Beesel werd hij uitgeroepen tot de beste generaal.

Liliane, zijn vrouw, was in 1979 en in 1980 koningin. In Leut hoeft dat niet per se de echtgenote of verloofde van de koning te zijn. In het idyllisch in canadas- [...]

die als eerste de nieuwe koning een gekleurde strik opspeldt, koningin. „In 1979 en 1980 was mijn vrouw de rapste", geniet Theo de Droog met terugwerkende kracht van haar winnende hordenlopen.

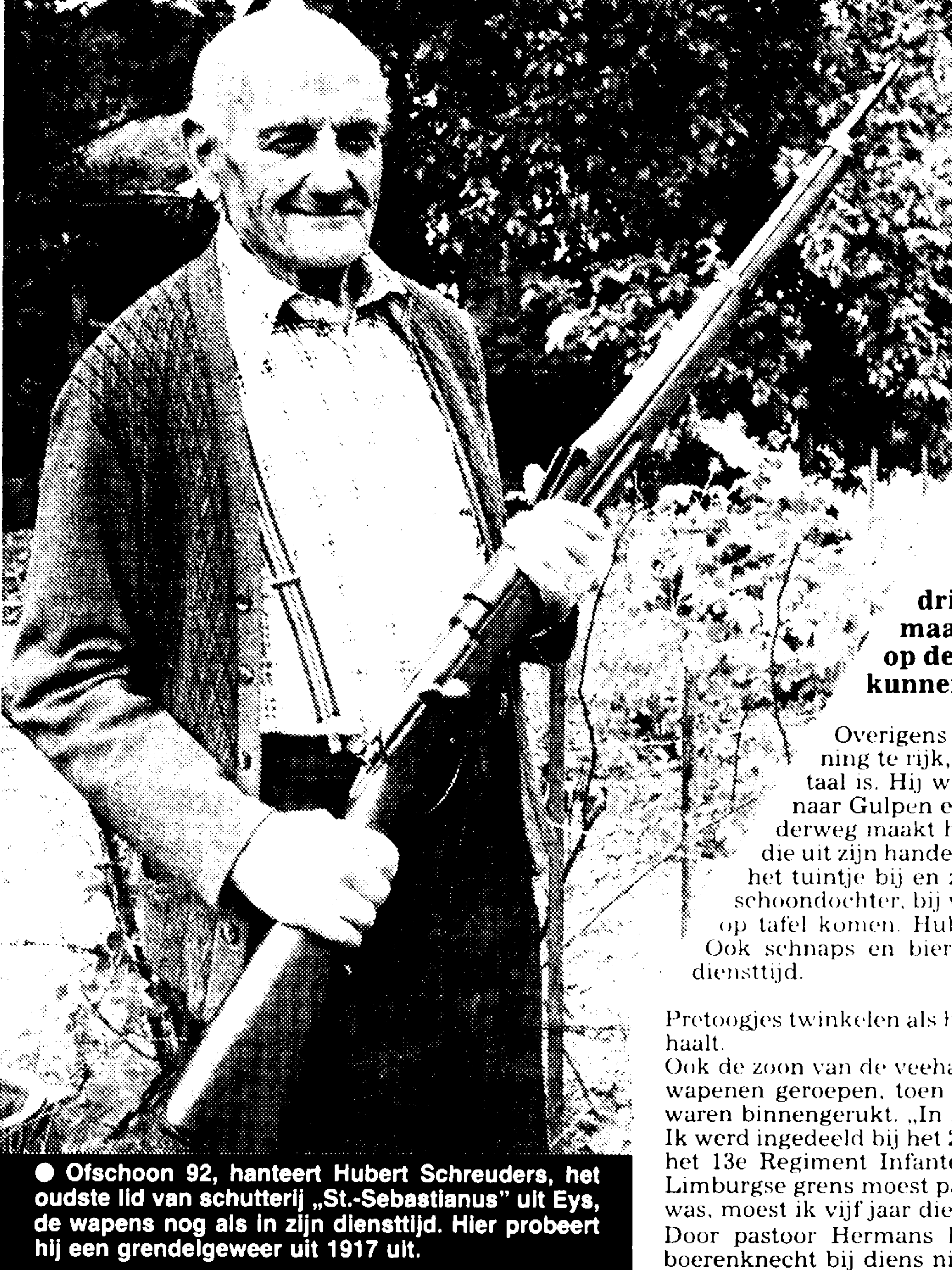
● Come-back

Ofschoon nipt vier, was Cindy, het jongste dochtertje, op het OLS in Ubachsberg het bewonderde koningskind. Koningin-moeder Liliane legde daar beslag op de achtste plaats. Zoon Luc, inmiddels tamboer, viel er als bordjesdrager na loting buiten de prijzen en Jolanda, de oudste dochter, werd tot mooiste marketentster uitgeroepen. 's Jaars daarop moest zij genoegen nemen met een derde plaats. Het OLS in Dorne was voor Mariette Demandt, ook van Leut, die in Ubachsberg tweede was geworden. In Beesel vierde Jolanda Dedroog haar come-back. Wederom werd ze als mooiste marketentster gelauwerd.

De schutterij telt nu vier marketentsters. Ze kregen college van Liliane Dedroog, de moeder van Jolanda, die haar ogen goed de kost gaf op bondsfeesten en op het OLS. „De marketentsters moeten hun waar kunnen verkopen. Dat was vroeger zo en dat geldt nu nog. Hygiëne is erg belangrijk. De glaasjes moeten glinsteren als een borrel wordt ingeschonken. Uit hun glimmende vaatjes tappen de marketentsters van Leut extra Smeets uit Hasselt: oude jenever, die de smaakpapillen streelt. Het stokbrood presenteren de dames op draagkorven, die de korvers van Stokkem speciaal voor hen vlochten. Het stokbrood wordt gebakken door Guido Dedroog, de man van Mariette Demandt. Hij past de maat van het stokbrood aan de draagkorf aan. Ook voegt hij aan het deeg iets toe, waardoor het brood nog meer kleur en smaak krijgt. In Beesel vroeg een jurylid een tweede sneetje, zo lekker vond hij het stokbrood.

Problemen met hun geliefden hebben de marketentsters van Leut niet. Mariette Demandt en Jeanne Reumers zijn gehuwd – hun mannen zijn geweerdragers – en Sjraar Konings, de verloofde van Jeanine van Hombeeck, is tamboer. Jolanda Dedroog had een vriend, maar hij kreeg de bons na een „meningsverschil" over Jolanda's marketentsterschap. „Jolanda kan binnenkomen met wie ze wil, als ze maar zorgt, dat hij bij de schutterij komt", is vader Theo's enige eis.

DE KRASTE DER SEBASTIANEN

● Ofschoon 92, hanteert Hubert Schreuders, het oudste lid van schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys, de wapens nog als in zijn diensttijd. Hier probeert hij een grendelgeweer uit 1917 uit.

EYS — Op 26 juni werd Hubert Schreuders 92. Daarmee is hij het oudste lid van schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys. Het schieten op de bollekes – de ruggegraat van het OLS – heeft hem nooit zo aangesproken. Hij heeft dan ook nimmer van een drie- of zestal deel uitgemaakt. Wel schoot hij elk jaar op de vogel. Koning is hij nooit kunnen worden.

Overigens is Hubert Schreuders de koning te rijk, dat hij op zijn 92-ste nog zo vitaal is. Hij wandelt nog regelmatig van Eys naar Gulpen en komt over Wittem terug. Onderweg maakt hij een praatje met de fazanten, die uit zijn handen komen pikken. Ook houdt hij het tuintje bij en zorgt hij dat er bij Sybilla, zijn schoondochter, bij wie hij inwoont, verse groenten op tafel komen. Hubert kan nog eten als vroeger. Ook schnaps en bier smaken hem nog als in zijn diensttijd.

Pretoogjes twinkelen als hij herinneringen uit die tijd ophaalt.
Ook de zoon van de veehandelaar uit Eys werd onder de wapenen geroepen, toen Duitse troepen in 1914 België waren binnengerukt. „In Den Bosch moest ik opkomen. Ik werd ingedeeld bij het 2e Regiment Infanterie, dat met het 13e Regiment Infanterie langs de Brabantse en de Limburgse grens moest patrouilleren. Omdat ik sergeant was, moest ik vijf jaar dienen."
Door pastoor Hermans kwam Hubert Schreuders als boerenknecht bij diens nicht in Drove, een dorpje in de Voor-Eifel. Daar leerde Hubert zijn vrouw kennen, die hem drie zonen en vier dochters zou schenken.
In 1924 repatrieerde Hubert en begon hij aan de zogenaamde „Rode Bronnen" aan de voet van de Eyserberg voor zichzelf. Ook peilde hij er voor een waterleidingsmaatschappij de putten, waaruit een deel van Limburg zijn drinkwater betrekt.

De schutters van Eys zagen in Hubert Schreuders de ideale commandant. Hij was sergeant geweest, wist derhalve alles van exercitie. Hubert stond erop, dat er een tegenkandidaat zou worden gesteld. Deze raakte geen been aan de grond. Alle stemmen gingen naar Hubert die sedertdien het commando over de Sebastianen voerde.

In een dorpje aan de Belgische grens gaf luitenant Schreuders er blijk van, dat hij als gezagsdrager niet met zich liet sollen. Omdat er nog moest worden geëxerceerd, had hij de schutters de order gegeven zolang de alcohol uit hun lijf te laten. Een hunner volgde dat bevel niet op en stond te wankelen, toen de schutterij moest uittreden. „Ik haalde aan en gaf hem een lap om de oren, dat hij op slag ontnuchterde".

Bij het naderen van de pensioengerechtigde leeftijd zag Hubert uit naar een opvolger, die in eigen familiekring niet te vinden was. Alleen Jakob, zijn zoon, was, zij het kort, bij de schutterij geweest.

In Karl Franken zag Hubert Schreuders de ideale opvolger. „Hij was een geweldig schutter. Als ie miste, deed ie 't expres. Hij was in Indië geweest, wist dus iets van exercitie". Zo kwam het dat Hub Schreuders na 32 dienstjaren de sabel en daarmee het commando van de schutterij aan Karl Franken overdroeg.

Hubert Schreuders benijdt zijn opvolger. Voerde Hubert eens het commando over slechts acht schutters, Karl heeft er 68 onder zijn hoede. Maar de geabdiceerde commandant vindt het prachtig, dat zij het OLS voor de tweede keer naar Eys hebben gehaald. Hij verheugt zich nu al op het defilé, dat hij zondagmiddag vanaf de eretribune als eregast met de autoriteiten zal mogen afnemen.

DE LAATSTE DER SEBASTIANEN

EYS – Fien Sintsen liepen de tranen over de wangen. „Dat ik dit nog eens mag beleven", stamelde de bedaagde beschermvrouwe van de schutterij van Eys. Feilloos had haar schoonzoon als laatste man het laatste bolleke naar beneden gehaald.

Karl Franken, zoon van een mijnwerker uit Bocholtz, waar hij op 9 januari 1927 werd geboren, is al meer dan drie decennia lang de koelbloedige laatste man in het zestal van Eys. Nog kan hij zich voor de kop slaan, dat hij op een bondsfeest in Vaals negen jaar geleden een bolletje miste. Hij had zijn zoon onderhouden en de reprimande had hem uit de concentratie gehaald. Was dat niet gebeurd dan had Karl dit jaar een bijzonder jubileum kunnen vieren. Dan zou hij in 25 jaar op geen enkel bondsfeest en op geen enkel OLS hebben gemist.

De windbuks bekoorde Karl al in zijn prilste jeugd. Hij voelde zich de koning te rijk, toen hij in de meidagen van 1940 van een Duitse soldaat een windbuks kreeg. Prompt verklaarde hij de mussen de oorlog. „Piet Heuten, de overbuurman, bakte ze. Ook was hij een liefhebber van wijngaardslakken, die hij zelf fokte".

Binnen de kortste keren had Karl Franken de schrik onder het gevogelte. Mussen hoefden maar een glimp van Karl op te vangen of ze waren weg. Daardoor was de jongeling gedoemd om op niet bewegende doelen te mikken. Eens kon hij de verleiding niet weerstaan om de haan, die hij telkens boven het hoge gras zag uitkomen, onder schot te nemen. Tot overmaat van ramp trof hij geen haan, maar de kip, die in moeders ogen de ster van het hok was.

● Indië

Evenals zijn oudere broers ging Karl Franken direct na de oorlog naar de Willemien. In 1946 werd de leesjongen onder de wapenen geroepen. Hij kwam bij de Mobiele Was- en Badeenheid, die ook naar Indië werd uitgezonden. Pal voor zijn vertrek trouwde Karl Franken Louise Sintsen, dochter van een kompel uit Eys. In Indonesië werd hij bij de Tijgerbrigade ingedeeld, die treinen en legervoertuigen konvooieerde. Het peloton van Karl Franken had aan vlees nimmer gebrek. Regelmatig ging Karl met zijn Lee Enfield op jacht. Zelfs schoot hij varkens.

Het stukken had een slager hem niet kunnen verbeteren. Als kleine jongen had hij goed afgekeken welke handelingen in welke volgorde de huisslager verrichtte. Hij spijbelde zodra er ergens een varken werd geslacht.

Na zijn repatriëring verdiende Karl Franken in eerste aanleg ook met slachten èn met smokkelen de kost. Koffie was in Duitsland een gewild ruilmiddel. In 1950 daalde hij af in de ON2, waar hij schachthouwer werd.
Na schicht lokte de natuur.

● Boerenberg

„In het voorjaar van 1950 hoorde ik ze op de Boerenberg schieten. Halt, dacht ik, dat wil ik zien. Het eerste drietal van de schutterij was aan het oefenen: Wiel Bartholomé, Charles Jahach en Piet Peukens. Ze zagen direct, dat ik er spas aan had. „Wil je ook 'ns schieten?", vroegen ze. Die kans liet ik me niet ontgaan. Omdat een van de drie die zondag niet kon, mocht ik invallen. 's Zaterdags werd nog eens geoefend en 's zondags stond ik in uniform in Valkenburg aan de schietboom. We wonnen de eerste prijs en toen was ik natuurlijk verkocht".

Hubert Schreuders, de commandant van de schutterij, zag in de talentvolle schutter een waardig opvolger. „Ik word te oud. Er moet een jongere commandant komen. Is dat niets voor jou?", vroeg hij. Met twee handen droeg hij zijn sabel over. „Ik hoop, jong, dat je hem nog veel eer aandoet". „Ik zal mijn best doen", sprak Karl ontroerd.

Gedurende twee winters volgde Karl bij Jen Hanssen in Nieuwenhagen een commandantencursus, waardoor ook hem spoedig eremetaal ten deel viel. „De meeste medailles en erekruisen zijn verzoet. Ik ben niet zo'n medaillejager. Ik vind het jammer van het uniform al die zware medailles".

● Geweermaker

Maar de sabel heeft een geprivilegieerde plaats in huize Franken; net als de standaardwerken over wapens en ballistiek, waarmee Karl de accu van zijn geest bijlaadde. Pas goed werd zijn technisch vernuft ontbolsterd, toen hij in 1970 tot machinebankwerker werd omgeschoold. De schutterij plukte er de vruchten van. Haar buks groeide uit tot een beroemd geweer, waarmee in 1972 en 1982 het OLS en tot driemaal het schuttersfeest van de drie bonden tellende zuidelijke federatie werd gewonnen. Karl bouwde een nieuwe kamer in de 13,5 kilo zware buks in, zette er nieuwe richtmiddelen op en bracht een notenhouten pistoolgreep aan.

● Jachtopziener Karl Franken, „de laatste man" van het zestal van de schutterij „St.-Sebastianus" uit Eys, dat in Beesel het OLS won, met zijn jachthond: een Magyar Vizsla.

Ook verbeterde hij de munitie. Met Teun Conraads giet hij zo'n 5.000 tot 6.000 kogels per jaar. Omdat eigen gegoten kogels lichte afwijkingen vertonen, kocht hij een Japanse micrometer en een kalibreur, waarmee de kogels precies op maat worden geperst. Met een speciale tang — de zogenoemde kogelzetter — wordt de kogel op de huls geklemd, nadat eerst een slaghoedje is ingezet en de huls met kruit is gevuld. Karl Franken gebruikt slechts 0,53 gram per patroon. Daarmee blijft hij royaal onder de toegestane norm van 0,65 gram.

● Scherpschutter

Niet alleen als autodidact munitie- en geweermaker, maar ook als ongebrevetteerd scherpschutter geniet Karl Franken een grensoverschrijdende faam. Of het nu de zware buks is of een lichtgewicht flobertgeweer: hij staat zijn mannetje.

Tot zijn supporters behoorde ook Tom Brand, de inmiddels gehemelde tenor, die zijn gage in zijn fruitplantage had gestoken. Regelmatig beklaagde hij zich over konijnen, die de fruitboompjes belaagden. Met de flobert schoot Karl meer konijnen dan jagers met hagel. Met Sandra, een kruising tussen een Duitse staande en een Heidewachtel, vormde hij een ideaal koppel.

● Instructeur

Ook kocht hij een Magyar Vizsla: een kruising tussen een Duitse en Hongaarse staande hond, nadat hij, vervroegd gepensioneerd, Math van Wissen als jachtopziener van de jachtcombinatie Eys was opgevolgd. Zijn jachtgeweren verzorgt Karl Franken als gezinsleden. Voor elk geweer heeft hij een aparte pompstok. Zijn trots zijn de flobert, die hij van Tom Brand erfde en de Steyr: een kogelgeweer met een Zeiss-kijker, die duurder dan het wapen zelf is. Op 180 m is Karl Franken trefzeker. Gewillig schoolde de scherpschutter jagers en politiemensen bij. Ook kwamen de laatste weken weer verscheidene schietmeesters bij hem te rade. Karl helpt waar hij kan en het kan zo gek niet zijn of hij weet de nukken van een buks te verhelpen. „De laatste man" is een gevierd autodidact.

Oorspronkelijk: zoetelaarsters, die soldaten verversingen aanboden en met hen boeleerden

SPAUBEEK — Opmerkelijk op de bondsfeesten, die aan het OLS in Eys zijn voorafgegaan, is de doorbraak van de marketentsters. Oorspronkelijk waren marketentsters de zoetelaarsters, die soldaten verversingen aanboden en met hen boeleerden. Nu zijn het deugden eerzame meisjes, die moeë schutters met stokbrood, kaas en worst dan wel met spiritualiën uit hun glimmende vaatjes reanimeren. Schutterij „St.-Gregorius de Grote" uit Brunssum heeft school gemaakt. Zij herintroduceerde de marketentster. De kalender wees 1974. De schutterij was toe aan nieuwe uniformen. Gekozen werd voor de legeruniformen, welke de Limburgse Jagers in 1829 hadden gedragen. De beide Limburgen hoorden toen nog bij elkaar. Pas in 1830 brak de oorlog uit, die tot

netje jenever en in een mandje torsten zij serviesgoed en bestek om het stokbrood, de kaas en de worst te snijden. De marketensters kregen veel bekijks en vonden ras navolging.

● Dit zijn de marketentsters, die in Spaubeek het bondsfeest van de Bond „St.-Gerardus" luister bijzetten: staande v.l.n.r. Annie Vervuurt (45) en Francien Louis (17) uit Puth, Miriam Cloots (17) en Margriet Cremers (17) uit Limbricht, Marianne Stollman (20) en Gertie Colin (19) uit Heerlen; zittend v.l.n.r. Anja Peters (18) en Resie Klein (20) uit Brunssum en Ellie Heijmans (36) uit Beek.

ve een witte hebben zij ook nog een rode schort voor. „'t Is hardstikke leuk om de schutters te verzorgen", ginnegappen zij.
„Mannen, die ziek worden, breng ik met drank en eten weer bij", geeft Ellie Heij-

boer zijn. „Ik had er direct zin in. Maar voor de voorzichtigheid heb ik toch eerst mijn verloofde geraadpleegd", aldus Gertie. „Jos vond het goed".
Marianne Stollman, de 20-jarige kinder- en jeugdver-

DE DOORBRAAK DER MARKETENTSTERS

een opdeling van Limburg leidde en van de Maas een frontière naturelle maakte. In het legermuseum in Leiden werden bij de uniformen van de Limburgse Jagers ook rokken aangetroffen, die door marketentsters waren gedragen.

Leo Jans, de ideeenrijke voorzitter van het bestuur van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie, vroeg die van Brunssum de marketentster te laten herleven, zij het dat ervoor moest worden gewaakt, dat de marketentsters tot het wufte gewoel van weleer zouden vervallen. Mannen als Karel van Knippenberg, de tegenwoordige voorzitter van de schutterij en Jeu van de Boom, toen voorzitter en thans secretaris, hadden daar wel oor naar. En zo gebeurde het, dat op het OLS in Wylré de hoofden in de schroef gingen voor de marketentsters van schutterij „St.-Gregorius de Grote".

● Pioniersters

De pioniersters waren Marjon von den Hoff en haar vriendin Marianne Leiser. Ze droegen een lange zwartgrijze rok, een groen jasje en een fleurig hoedje en hadden een witte schort voor. Aan een

Marjo von den Hoff is inmiddels getrouwd; Marianne Leiser reeds moeder van twee kinderen. Zij droegen hun attributen over aan Anja Peters en Resie Klein. Anja is 18 en heeft een WW-uitkering – „Daarom ben ik maar wat blij, dat ik niet iedere zondag thuis hoef te zijn" –; Resie is 20 en werkt op een confectieatelier. Anja is de dochter van een van de officieren van de schutterij en de vader van Resie is bieleman. Voorts is broer Leon bij de drumband en is vriend Wim geweerdrager.

● Jaloezie

Ook Anja heeft een vriend, „die niet jaloers is", verzekert zij. Want dat is een van de gevaren, waaraan marketentsters bloot staan: dat vriend of verloofde jaloers wordt, als een knipoogje of een vriendelijke lach met een Braziliaanse accolade door deze of gene Romeo wordt beantwoord.

Margriet Cremers uit Limbricht zit daar een beetje mee. De blondine heeft een vriend, die het niet is ontgaan, dat ook andere jongelingen Margriet trachten te behagen. Sinds twee jaar is Margriet marketentster in de schutterij „St.-Salvius" uit Limbricht; samen met Miriam Cloots. Beide marketentsters zijn 17. Margriet zit op het Serviam-college, Miriam op het Bisschoppelijk College in Sittard. De vader van Margriet, in dage-

lijkse doen metselaar, is luitenant-kolonel van de schutterij en de „pap" van Miriam schilder-geweerdrager. De meisjes gaan

gekleed in een lange donkerblauwe rok, dragen een rood afgebiesd blauw jasje en een hoed met een zwar-

mans (36) college, nadat ze nieuwsgierigen een blik in haar mandje heeft gegund. Ellie is reeds drieëneenhalf jaar marketentster in de schutterij „St.-Martinus" uit Beek. Ze werd gevraagd door het bestuur.

● Els la Vera

Ze vond het maar wat fijn niet langer als „muurbloempje" te hoeven fungeren. Haar man en een schoonbroer zijn geweerdrager; een andere zwager draagt het vaandel. Voorts is Ronnie, haar zoontje, bij de drumband. Je zou verwachten, gezien ze van Beek is, dat Ellie Els la Vera zou schenken, maar het elske blijkt het in eigen rotten te moeten afleggen tegen distillaten van boven de Moerdijk.

De marketentsters van schutterij „St.-Sebastianus" uit Heerlen hebben meer gevoel voor Limburg promotion. Zij houden het op het Limburgs dröpke. De stadsschutterij heeft sinds januari marketentsters in haar geledingen. Carla van de Pas en Marianne Stollman beten de spits af. Carla is de verloofde van Robbie de Vries, die onlangs koning werd, waardoor Carla tot koningin werd uitgeroepen. In haar plaats werd Gertie Colin als marketentster gevraagd. Gertie is 19 en werkt in de kloosterwasserij van Rolduc. Haar vader, een gepensioneerde mijnwerker, is ook bij de schutterij, evenals haar broers

zorgster, hoefde die ruggespraak niet te plegen.
De wit gehandschoende en op zwarte lakschoentjes trippende marketentsters uit Heerlen, gekleed in een zwarte rok en in een blauw jasje, gooiden in Spaubeek hoge ogen.

● Debutanten

Op dat bondsfeest maakten Francien Louis en Annie Vervuurt uit Puth als marketentster hun debuut. Het was niet zo vreemd dat het bestuur van schutterij „St.-Sebastianus" hen had gevraagd. Annie Vervuurt, met 45 de oudste onder de marketentsters van de Bond „St.-Gerardus", is gehuwd met een van de bevelvoerende officieren van de schutterij. Bovendien slaat het dochtertje van Annie de trom. Bij die drumband is ook Wisa Louis, de zus van Francien Louis. Voorts is de vader van de 17-jarige administratieve medewerkster bij DSM geweerdrager.

De marketentsters van Puth, getooid in een lange rode rok, in een groen jasje en met een zwarte, witgepluimde hoed, genoten van de adoratie, welke hen ten deel viel.

Niet alleen op het bondsfeest van de Bond „St.-Gerardus" in Spaubeek, maar ook op andere bondsfeesten debuteerden marketentsters. De concurrentie op het OLS in Eys zal daarom groter dan ooit tevoren

SINJOOR IN ZIJN SAS

● Bob Degol, die jaren keizers en keizerinnen, koningen en koninginnen jureerde is nu voorzitter van de Stichting Steun aan het Schutters- en Gildewezen in de beide Limburgen. De SAS-voorzitter is met vrouw Julia niet meer weg te denken op een OLS. Ook in Eys zijn ze zondag weer van de partij.

ANTWERPEN — „De Gaulle" versta ik, als hij zich voorstelt. Een naam met volume. Dat heeft zijn buik ook. Toch is „De Gaulle" geen nazaat van wijlen de Franse generaal en schrijf je zijn familienaam ook anders. Bob Degol komt uit Antwerpen. Sinds 1972 is de nu 61-jarige Sinjoor met het Bourgondische buikwerk en het sprietig snorretje nationaal voorzitter van het Verbond voor Vlaamse Volkskunst. Daarvóór was hij secretaris-generaal van het verbond.

Onder de vleugelen van het verbond koesteren zich ook de 34 Belgische schutterijen. Bob Degol is Gerard Brebels, de Breugeliaanse voorzitter van het schuttersgilde „St.-Sebastiaan" uit Grote Brogel nog dankbaar, dat hij hem met de haren naar het Oud-Limburgs Schuttersfeest sleepte.

Bob Degol rookt graag een goeie Hollandse sigaar. Maar toen hij de fleurige falanxen zag voorbijtrekken en de schutters aan de schutsboom met de zware buks in actie zag, vergat hij te trekken. Het vermaan van Julia, zijn vrouw, over de assen, die hij op zijn kostuum had laten vallen, ging het ene oor in en het andere uit.

● Jurylid

Gewillig nam de Belg acht jaar geleden zitting in de jury, die op het OLS onder meer de keizers en keizerinnen, de koningen en de koninginnen monstert. Ook werd hij zes jaar geleden lid van de Stichting Steun aan het Schutters- en Gildewezen in de beide Limburgen: de SAS, die onder meer over tradities waakt en nieuwe initiatieven probeert aan te zwengelen.

Sinds oktober 1982 is Bob Degol voorzitter van de SAS. Hij volgde de volkskundige prof. Fons Roeck op. Het verheugt hem, dat ook in België enkele SAS-initiatieven weerklank vonden.

„Daar is allereerst de exercitie met de spiezen door de piekeniers van Grote Brogel. Verder kwamen er in Leut en in Niel-bij-As marketentsters en hebben Niel-bij-As, Leut en Grote Brogel nu ook bielemannen. Voorts hebben de schutterijen in Ellikom, Kaulille en Grote Brogel weer vendeliers; „St.-Sebastiaan" uit Grote Brogel zelfs acht. Het is mijn dròom om nog eens te kunnen meemaken, dat elke schutterij haar vendeliers heeft. In mijn maiden-speech als voorzitter van de SAS heb ik daar op 19 maart in Sittard op aangedrongen".

● Vaandelwacht

Hoog op het verlanglijstje van Bob Degol staat ook de vaandelwacht. „Ik begrijp niet dat de vaandrig niet wordt begeleid. De vaandrig had tot taak het vendel onder alle omstandigheden hoog te houden, opdat de compagnie dit teken van saamhorigheid in elke fase van de strijd zou kunnen blijven zien. Hij genoot daarom bescherming als de legers ten strijde trokken.

Ook vind ik dat de omkadering van het koningspaar nog teveel wordt verwaarloosd. Mogelijk dat het komt, omdat er een tekort aan manschappen is.

● Meubelstuk

Zeker is dat de korfboom de laatste 20 — 25 jaar te zeer de aandacht heeft opgeëist. Daardoor is het korps in zijn geheel wat achteruit gezet. Daarom zou men opnieuw aan tafel moeten gaan zitten en onderdelen moeten bijvoegen, zoals de bieleman, de marketentster, de vendelier en de verpleger. Ge zoudt een gevarieerdere bezetting krijgen", aldus Bob Degol, die ook zo langzamerhand tot de meubelstukken van het OLS behoort. Met vrouw Julia is hij op 3 juli in Eys weer present.

„Een bieleman moet een robuuste man zijn: 'n bonk"

Marketentster bemoedert bieleman

SPAUBEEK — De blonde marketentster had medelijden met de aartsvaderlijk bebaarde bieleman. Hij had de hele nacht niet geslapen. Toen de meeste mensen zich die zaterdagavond te ruste begaven, begon Jan Leunissen uit Klimmen aan een voettocht over zeventig kilometer: geafficheerd als „De Nacht van Gulpen".

Jan Leunissen, die in april Abraham zag, is een geoefend wandelaar. Hoe zwaarder een voettocht, hoe liever hem is. Zijn vacantie situeert de gewezen kompel bij voorkeur in Oostenrijk teneinde er aan zware bergmarsen te kunnen deelnemen. Zo liep hij vijf keer de Liënzer Dolomietenmars: „28 kilometer in de bergen. Als je daar vier kilometer per uur haalt, loop je hard".

Om half elf die zaterdagavond begon „De Nacht van Gulpen". Het zinde Jan allerminst dat er in het holst van de nacht verplichte rust was ingelast. In gedachten was hij al op het bondsfeest van de Bond „St.-Gerardus" in Spaubeek, dat om half twee zondagmiddag zou beginnen. Zou hij wel op tijd zijn? De laatste kilometers waren voor hem een mars door de hel. Hij liep op hete kolen. Klokke twaalf finishte hij. Broer Mathieu stond klaar om hem naar Klimmen te rijden. Tijd om te eten was er niet meer. Hij volstond met een slok water.

Maar om half twee stond Jan Leunissen, de bieleman van schutterij „St.-Sebastianus" uit Klimmen, in Spaubeek: op zwarte laarzen, in witte broek en blauwe kiel, de leren schort voor, de rode halsband om en de kolbak op.

● Margriet Cremers, marketentster in de schutterij „St.-Salvius" uit Limbricht, snijdt Jan Leunissen, de aartsvaderlijk bebaarde bieleman van schutterij „St.-Sebastianus" uit Klimmen een stuk stokbrood af. De Sebastiaan — een verwoed wandelaar — had de hele nacht niet geslapen en terug uit „De Nacht van Gulpen" geen hap meer gegeten.

Het jurylid trok eens aan de baard en controleerde het tasje aan de riem. Jan twijfelde er niet aan, of zijn vrouw had het lijstje nagelopen. Alles zat erin: de hamer, de nijptang, de ijzerzaag, de beitel, de spijkers, de slijpsteen, een stuk touw, een vijl, een knipmes, munitie, lont, een verbanddoos, ether, watten, een flesje Franse cognac en een flesje jenever.

Ook tikte het jurylid met de balpen op de aks, die ingevet in het foedraal stak. De bijl was wel degelijk van staal.

Daarmee hakten de bielemannen vroeger de versperringen aan spaanders, welke andersdenkenden in het geniep hadden opgeworpen om processiegangers te dwarsbomen. „Bij ons op Craubeek bestaat dat „poal houwe" nog steeds. Onder de takken staat altijd een bak bier. Het is niet de bedoeling, dat die wordt omgehakt", lichtte Jan na de inspectie, opgelucht, toe.

„Aan het materiaal zal het niet liggen", besprak hij met de Sebastianen van Klimmen zijn kansen. „Dat is in orde. Alleen ik ben wat klein. Een bieleman moet een robuuste man zijn: 'n bonk. Ik ben een beetje te weinig bonk. Daarom ben ik eeuwige tweede achter Math Boels uit Heerlerhei. Hij is forser, groter, robuuster; meer rabauw.

De beste bieleman vind ik Pie Wijnands uit Voerendaal".

Maar wat is de beste? Margriet Cremers, de charmante marketentster uit Limbricht, die zo lief was om Jan Leunissen een stuk stokbrood te geven en voor hem een stuk worst af te snijden, viel uit de boot, omdat ze was vergeten het glaasje schoon te vegen, toen ze een der juryleden een borrel inschonk.

Jan Leunissen smaakte in Spaubeek echter het zoet van de overwinning.